

Bîhoka li pişt sînor

Arjen Arî

avesta | EDEBIYAT: 313 | 47

**Bîhoka Li Pişt Sînor
Hinekî Bîranîn Hinekî Çîrok
Arjen Arî**

**Edîtor: Abdullah Keskin
Dîzayna Giştî: Ahmet Naci Fırat
Berg: Azad Aktürk
Wêne: Arjen Arî tevî malbata xwe, Nisêbîn, 1971
Tashîh û Mîzanpaj: Avesta
Çapa Yekem: 2010, Stembol**

**Çap: Berdan Matbaası
Sadık Daşdöğen Davutpaşa Cad.
Güven San. Sit. C Blok, No: 239
TOPKAPI / İSTANBUL
Tel: (0212) 613 12 11**

**© Avesta Yayınları, 2010
Ji xeynî danasînê bêyî destûra
weşanxanê bi tu awayî nayê zêdekirin**

Sertifika no: 13193

**AVESTA BASIN YAYIN
REKLAM TANITIM MÜZİK DAĞITIM LTD. ŞTİ.
Şehit Muhtar Mahallesi
Atıf Yılmaz Caddesi
Öğüt Sokak No: 7
BEYOĞLU / İSTANBUL
Tel-Fax: (0212) 251 44 80 - (0212) 243 89 75**

**Ekinciler Caddesi
Nurlan Apt. Giriş Katı No: 2
OFİS / DİYARBAKIR
Tel-Fax: (0412) 223 58 99**

**www.avestakitap.com
info@avestakitap.com**

ISBN: 978-605-5585-12-9

ARJEN ARÎ

Bîhoka Li Pişt Sînor

Hinekî Bîranîn Hinekî Çîrok

ARJEN ARÎ - Sala 1956an li herêma Omeriya, li gundê Çalê hatiye dinyayê. Di sala 1979an de Enstîtuya Perwerdeyî ya Diyarbêkrê Beşa Zimanê Tirkî qedand. Bi tirkî dest bi helbestê kir. Di sala 1976ê de li Nisêbînê ji ber belavkirina belavokekê hate girtin. Wê demê polîsan dest danîn ser helbestên wî yên bi tirkî û kurdî. Qasî hefteyekê di hepsê de ma. Ew berdan, lê helbestên wî ta niha di mexzena Dadgeha Nisêbînê de hepsî ne. Di gel ku weke cara pêşîn di kovara *Tîrêjê* de helbestên wî weşîyan têt zanîn, ya rast, helbesta wî ya ewil di belavokeke ku li herêma Mêrdînê hatiye belavkirin de weşîya. Ew helbest ji sê malikan/beytan pêk dihat. Malîkek jê ev bû:

Du mirin kirin mahne, rakirin ling Nisêbînê

Xewa sibê bela kirin, avêtin nav tirs û xwînê.

Her wisa, beriya 12ê îlonê helbestên wî ji hêla paleyên tevrika pembû ve bi stiranî dihatin gotin. Wek:

Tewrik tewrik tewriko, tewriko

Ber tayê pembû xweş biko, tewriko

Roja me jî hindîko, tewriko

Maldar bi qurbana mî ko, tewriko

Tevrik tewrik tewriko, tewriko

An,

Roja pala erzan e

Kufletê mal girina

Mala te xera bibe maldar

Ma qey tu pê nizane!

Bi dû 12ê îlonê de ew li welêt ma, helbestên wî di kovarên li derveyî welêt; wekî *Berbang, Kurdistan Press, Nûdem, Çira, Pelîn û Rewşenê* de hatin weşandin. Di sala 1992ê li navçeya Nisêbînê li ber deriyê mala xwe rastî êrişekê çekî bû. Birîndar rakirin Nexweşxaneyê Zanîngeha Dîcleyê. Ji wê bûyerê de li Amedê dijî.

Berhem

Ramûsan min veşartin li geliyekî, şî'r, Avesta, 2000

Ev çiya rûspî ne, şî'r, Avesta, 2002

Destana Kawa, şî'r, Weşanên Elma, 2003

Eroûtîka, Şî'r, Weşanên Lîs, 2006

Bakûrê Helbestê/Antolojiya Helbesta Bakûr, Weş. Y.N. Kurd, Duhok, 2007

Çil Çarîn, Şî'r, Weş. Ens. Kurdî ya Amedê, 2008

Şêrgele, Şî'r, Avesta, 2008

naverok

Pêşgotin / 7

HINEKÎ BÎRANÎN HINEKÎ ÇÎROK

1. Bajarê Mar Efraîm / 11

2. Gur / 17

3. Qelî û serê çivîkan / 19

4. Meleko / 23

5. Por / 25

6. Birîna Reş / 29

7. Kalo / 33

8. Kirîvên min / 35

9. Piçek zaroktî / 39

10. Kêra Midyadî / 43

11. Kewar / 45

12. Semyantî / 49

13. Mizeyyin / 51

14. Nokên sêwîyan / 57

15. Heft rojên... / 61

16. Çîrok / 85

17. General Mahmûd / 89

18. Çîroka Pîrê / 93

19. Qismet / 97

20. Bîhokê / 103

21. Sînor / 105

22. Havîn / 107

23. Du çivîk / 109

24. Sêhezaruheft / 113

25. Şermola / 115

26. Diranekî kurmî / 117

Pêşgotin

Dirêj an jî kurt, her jiyîn li dev xwediye xwe xwediye xwe û çîrokekê ye.

Neyên gotin jî, em bi ser wan de guh nedêrin, nebihizîn jî her çîrok serencama serboriya mirovekî ya di serdemekê de li cihêkî bi serê wî de hatiye...

Li gorî we jî jiyîn çîrokek be, çîrokeke we jî dê hebe.

Jixwe gelek çîrok bêyî ku bêne vegotin, bêyî ku hinin li wan hay bibin, bi windabûna xwediye xwe re bûne 'kaçûmanok!'

Jiyana min, jiyana ku sêwîtiyeke zû kir ku bi giraniya wê bihesim, li derveyî min, di ber re ber re ber bi çîrokbûyîne ve çû...

Dîkekî min jî hebû ku her sihar bi hilatina spêdeyê re li hewşê fikir qûqû... qûûû, û pîreke min, ku her êvar jî serboriya xwe ya têr karesat qetek jê bi çîrokî vedigot!

Her ku min li çîroka pîrê guh didêra, li bendî bûm ku ne çîroka xwe, çîroka Dîko vebêje ji min re...

Lê wê; heçku bixwaze min jî bike şîrîkê serboriyên xwe,

hercar guhkê buxçika êşa xwe bi vê peyvê vedikir: Xwedê heqê me nehêle, kurrê min...

Ji ber heq û neheqiyê bû gelo, min ji çîroka Dîko û Pîrê hez dikir?

Di herdu çîrokên geleri de jî -Dîko û Pîrê, Şengê û Pengê-tolwergirtin hebû, û di herdu çîrokan de jî yên neheq: Gur û pîrê di dawiya çîrokê de bi ser 'heqê' xwe ve dibûn...

Soxî; piştî zarokatiyeke tiştîşî û jiyanêke zîvar zîvarî, di ber şairtiya xwe ya kulek re ez jî bi ser çîroka xwe ve bûm:

Hinekî bîranîn, hînekî çîrok...

Çîrokên ku pîrê ji min re digotin ku ez deynim hêlekê; çîroka ku kir ez bi çîroka xwe bihesim û bibêjim 'çîrokek min jî heye', li gel bîranînên min nîvîskarek e: Helîm Yûsiv!

Dema ku min çîrokên Helîm xwendin, wan çîrokan kir ku derdawên xwe hildim û di beyarên çîrokê de bêtî ku lingê min li keştekên rastiye, û kevirên fantaziyê bikevin, bibezim... Di wê bezînê de wê gavê min biryar da ku rojekê ez jî ji zevi-yên helbestê dagerim beyarên çîrokê...

Bi vê delîveyê, spasiyên xwe pêşkêşî çîrokvebêjêra xwe pîra xwe Finca Xelîl dikim, û bi dû re jî heman spasiya ji dil didim Helîm Yûsivê kir ku li çîroka xwe hirtepilim.

Arjen Arî

13. 03. 2009

HİNEKÎ BÎRANÎN
HENEKÎ ÇÎROK

Bajarê Mar Efra'îm

Babîliyan bi navê Armîs û Nisîbîs bangî vî şûnwarî kirine...
Mîttaniyan nevê wî kirine 'Waşşûkannî!' Hinekan gotine
'Nabûla... Bi dû re bûye 'Kengê', bi dû re 'Nas û bîna'...

Bûbe Sarbo jî demekê, yên nû hatî navê 'Ahwaz' lê kirine.
Paşê hinekên din hatine, li ser textê desthilatê rûniştine û navê wê guhertine, jê re gotine 'Nasîbeyn?..'

Nasîbeynê Nisêbînî, yanî xwediyên wê yên niha, piştî evqas nav navekî din li vê navçeya bi 'kaniyeyn' dikin: Serbajarê şahristaniyên winda!

Dîrok jî bextê xwe navêje, ya wan dibêje: 33 şaristanî mîna estêrên ji ezmên xuricî, tîrikî hatin, ew derûdor ji xwe re kirin war û jîngeh, û rojekê çûn, winda bûn: Babilî bûn, aqadî bûn, summerî bûn... soberî, hûrrî, gûtî, mîttanî, ermenî bûn...

Û dibêje, 'birek asûrî jî hebûn!'

Kê kiyê xwe, çiyê xwe, ciyê xwe wenda nekir li van axan?
Ev ax axeke ku dixwe dixwe, û nabêje bes e!

Min ewil xwişkeke xwe 'guloka zêra' winda kir li vê navçe-

yê! Bi dû 'giloka zêra' 'kulîlka bihuştê' re min kalê xwe winda kir. Du sal tê re neçûn bavê min ê mîna hokekî bi darûber, li ser xwe, mîna ku mar bi guwîzekê vede, berêvarekê neda, nestend!..

Heta ku min bîr bir, min dênê xwe dayê ku zarokatiya min a zîvar-zîvarî jî çûye, gihiştiye xortaniyê!

Û ji xwe, pêşiyên hişmend gotibûn û hiştibûn: Ku te girt bernede, ku berda bi dû nekeve!

Bi dû nekevim jî, niha berê xwe didim kîjan taxê; ji Zeynel Evdîn heta bigihe Camiya Qijlê, ji wir jî heta ku xwe li Pira Elaman bide bi kû ve diherim, li kîjan sikakê dinerim bi ser şopeke zaroktiya xwe ya nemaliştî venabim:

Ji enîşkeke pirê, berê xwe didim Bakur, li Newala Bûnisra dinêrim, li Çiyayê Bagokê...

Helbesteke nîvçemayî dikeve bîra min:

.....
li dû min ma Pira Elaman

û Ava Bûnisra

û mayîn

û dirîtêlkên sînor...

min pal neda kîjan darê?

bi mişmişkên zer, bi sêvên tîrş

dirîreşk, tû û spîndar

bexçeyê zarokatiya min bû Dehla Hemo!

kelogirî mebe, şêlû dibî bi dû re

bi xatirê te çemo!

..... *

Min xatir nexwestibû dema ku bi rê ketibûm ji vî bajarî: Ne ku nehatibû bîra min, an min bîr nebiribû; xwîna min niqutîbû axa vê navçeyê...

Ji bajarekî 'dest bi xwîn' xatir dihet xwestin?

* Beşek ji helbesteke min a neqediyayî.

Dîsa jî, Mar Efra'îmê ku mîna min ne ji derdora vê navçeyê;
ji dilê wê, ev gotibû û weke 'waqînameyekê' ji me re hiştibû:

Firiyan, derketin der mîna çêlik û çêlkewan, ya Reb!

Ji ber ku eylo û balindeyên dirînde li dû wan in, di şikeftan
de ne.

Aştiya te bila wan bi şûn de vegerîne, ya Reb!*

Ji ristên Mar Efra'îmê şa'ir têtê derxistin ku berî bi 1700 sa-
lî jî hinin weke min ji ber sedeminin cuda ji vê navçeyê bi dûr
ketine/hatine xistin, ku kal Mar Efra'îm rabûye ev helbest mî-
na 'qewlekî' mîna diayeke serê sibehê bi tayê dilê xwe ve kiri-
ye!

Li min bibore navçeya warê spîndarên bejin zirav...

Li min bibore Aşkê Mohriz, Qehweya Xerabe, Kanîkan...

Û tu jî Qijleya 365 ode!

Û tu jî Mar, qencê Xwedê, tu sed diayî bikî jî, ez ê ne bi sa-
xî ne mirî venegerim wê navçeya ku bû şahidê 'qira qitikan' û
qelana gulên pêxemberî!

* Dîroka Nisêbînê, Mar Efra'îm: Şa'ir, Rektorê Dibistana Nisêbînê!

Ez ê jî bibim çîrokek...

Bo xwişka min Necla

Weke gotina 'giya di binê tehtan de namîne'; roj hat em zarokên di pêçek û dergûşên textîni de têrşîr û rebît, ewil hînî tena bûn, paşê em bi ser piya ketin û daketin qada leyistikê; kolan û gasinên bi toz û tirabêlk...

Pêlistokên me hespikên me bûn, hespikên me yên darîni.

Weke siwarên rastîn, di destekî me de şiva ku me pê li hespik fikir heytîn, di yê din de zengo, bibeze bavo, bibeze!

Wey li wî yê ku li tûşa yê din bixe!

Di vê şêripaniyê de ji ber beza bi lezûbez hinin ji me bi dev û rû ve gêr dibûn erdê; heta bi firnikên pozê wan mişt ax dibûn, kabokên wan diselixin, enîşkên wan di nava xwînê de di-man...

Em zarokin bêertz bûn!

Ne ketinê dikarî me ji leyistikê dûr bixe, ne nifirên diyên me û ne jî tirsên ku bavên me gome gome di me wer dikirin!

Lê, em ji tişteki dibizdiyan. Hew bizdandin? Nava me diqetiya dema ku me ev deng dibihîst:

- Gur haaaat... guurrr haaaattt... guuuur!

Bi bihîstina vî dengî re, mezinên ku bi me zarokan dikarîn, mîna tepizka ji nava tiliyan filitî ji nava gund dipengizîn ber bi rez û rizdan ve... û dibûn pariyek nan!

Em ên zarok, em ên ku hê di pêçekê de bi tirsandina 'raze raze... yan na wê esker bê te' bizdiyayî, weke kitika çav li ku-çik ketî, digot lingo bi qurbano û me berê xwe dida malê, hembez û derdawên diya xwe!

Gur, piştî demêkê dixuyan ji me ve:

Kincine kesk li wan, hemû bi rext û tiving, bi şildim bildi-meke ku me jê fam nedikir diaxivîn û li deriyê malan didan!

Ez zarokekî çiyayî bûm.

Berî gurên zozanan ji nêza dakevin nava gund, bibînim; bi çavên serê xwe min gurên manço dibûn.

Diya min a ku ez xistibûm ber hembêza xwe û her serê bîstikekê ji min re digot 'metirse berxê min metirse', ji hilavêtina dilê wê min tê derdixist, ku ji min bêtir ji gur ditirse!

Qelî... û serê çivîkan?

Rezê Birhîmo qonaxek rê bû ji gund. Ez ê delaliyê malê li ser pišta kerê, dapîr û kalê min li herdu tengalan; tu li kû rezê Birhîmo li kû, sihara zû me ji gund dida rê. Çavên min î wê gavê bi ser rengbinevşî ve, hima bêje venedibûn ji xewê. Kalo, ji ber ku zanibû ketina ji kerê pîs e; hima bêje heta serê rêz destekî wî bi min ve dima. Pêşyan belasebeb negotine, 'nevî ji kur şîrîntir in?' Kaloyê ku ji kêra xwe yî midyadî pê ve dikarî canê xwe bide min, ku em dihatin serê rêz, ji kerê boz re digot, 'Şooşşş!' û bi sekna kerê re ez hildidam hembêza xwe!

Xweda heye, ne kêra midyadî bûya, ti carî dilê min û kalo ji hev nedima. Lê dema ku mesele dibû kêr; ne destê kalo ji kêrê dibû, û ne dilê wî ji min. Dapîra min î dotmama wî, gelek caran di guhê min de bang dida:

- Delalê min, kêra kalê te mû dibire. Tu yê li destê xwe bi-xî ha!

Min bi ya pîrê nedikir!

Kêra kalo li min bibû girr.

Her serê kêlîkekê min tiştek fikir mahne, berûpê diçûm diketim hembêzê... û bi berger min digot:

- Kalo, ka kêra xwe lo!

Dema ku em digihan serê rêz roj di ser çîyan re radibû qamê.

Wextê miştaxeyan bû.

Mîna ku seferberlik rabûbe, mîna ku gurê manço dadabe gûnd, gundînan nava rezan kiribûn mal; li binê holikên hêthişkeber û ser bi darikên mewan û çilo nixumandî, radizan ...

Di vê demsalê de dikê nav rezan kewên gozel bûn. .

Bi tîrêjên rojê re yê ribat ji ribatan re, yê serdarî ji serdaran re dixwendin... Li tevî mirovan kew jî bitirbûn di vê demsalê de... Li nava rezan mewan mewan tirî: Hesenî, reşik, kerkûş. . Hindik mabû ku bîhok di şaxên xwe de bişibîn hinarkên zarokên boz. Jixwe hejîrên bejik; yê zer yê reşik axa xweda bûn. Şax û terhen mewan mişt tirî, mîna teyrê li ser hêlinê di lûs de per û bask berdabûn erdê; fitlo fitlo bi axa sor şa dibûn!

Wê siharê jî kalo di lingê lingdan de şaqûl vedabûn.

Herî pirr li ser darhejîrên li biniya riya Bizgûrê. Her ku qîj-qîj ji wê hêlê de hildihat, kalo bi navtêdan digot, 'De heryê ha... şaqûlê bi yekî din jî veda!'

Di ber karê miştaxê re, şuxlê min çirvîtk bûn. Mîna karîkekî li dû makê têrşîr, bitr; ne sekn li min hebû ne hedan!

Kalo, ez jî hînî vedana şaqulan kiribûm. Ma çibû? Darikê çilpandî min dixist serê tê, û min hejîreke rojlêdayî dixist serê dêr...

Heta navrojê bi qasî ku çar pênc kes têr bixwin, çivîk di bin axa sor de dibûn embûr.

Ekla mêrga goştê çivîkan ji wan deman de di bin zimanê min de ye. Diya min î xweşdezgeh -herî pirr nanê wê yê tenûrî- çivîkên ji post û periyên kirî, dixist beroşa di teniyê de ma-

yî, têra ku bikele av berdidayê û di tifikê de bi cih dikir.

Hinkî ku piff êgir dikir, carinan kuxikek lê miselit dibû, ew bû ku nedifetisî. Di wî halî de jî, xesûya jê nerazî, bi tinazî bi ser de hêrs dibû:

- Ma çawa bû! Wesîlaaa?

Diya min î wê gavê jî mîna niha xişn, tembî û qewîtiya bavê min kiribû guhar; bêdilmayîn, bi siyanet ev lê vedigerand:

- Pêkê... jînapê... pêket!

Çi pêketin û çî hal!

Bavê min çekmaqê xwe yî muxtaran ji bêrîka êlekê xwe derdixist, ji cihê xwe hol dibû, bi bayê bezê diçû bi hawara diya min ve.

Di wê kêlikê de kalê min î kal î li ser xwe, li bin siya holikê pişt spartî dîwarê j' hişkeberê, di ber xwe de ev digot:

- Qelî... û serê çivîkan?!

Meleko

Destê evarî dema ku kerî û garana gund li nav me zarokan diqelibîn jî, destê me ji leyistikê sar nedibû; hima ku dewara dawî dibihurî, me dîsa dest bi leyistika xwe dikir.

Meleko, her ku tiliya xwe dixist devê xwe, piştî 'oooyeke' dirêj ev bi ser ve dikir:

Yek dudu, bawer sisê

Kevirê şîno çeqla fisê...

Mahmo dîno kevrê.... Bêyî ku peyvek din ji devê wî derkeve, min hişk bi destê wî digirt û min digot na law nebû, ji nû ve, ji xwe dest pê bike!

Wî mizurî çî bikira dikir, her qanê tiliya xwe ber bi min ve dikir, û digot, 'diya te ya law'!

Bi qasî ku min zanibû Meleko di jîmartinê de fenan dike, min stûyê xwe xwar dikir, ya min çavên xwe digirt û bi ser dîwarekî de xûz dibûm, yan jî min goka kevirî li ser ferşik bi keys dikir.

Lê di her qanê de ez û Meleko radibêrizîn hev, ew bû ku me

hevdû di gevzika gasinê nedida!

Lê na; her ku me xwe li hev sor dikir Meleko ji min dadixwar û digot, 'Ê ne law... dia ji diya min re bik... Yan na!..'

Melekoyê ku di leyistikê de jî kûm ji serê xwe nedikir, xuya bû ku Zeynebka diya wî tembiya min lê kiriye, da ne girê xwe di min bide, ne jî bihêle zarokin din xwe di min derxin.

Jixwe me berî du salan ji gund bar kiribû, û niha em weke qereçiyên ku ji salê carekê riya xwe bi warekî bixin, wextê miştexeyan dihatin ser rezên xwe.

Kalê min ê xwediye kêra midyadî di her hatinê de koçberiya me ya ji gund dixist stûyê pismamên xwe, û digot, 'ma ne ji van deyûsan bûya, me mal û milkê xwe terk dikir, kurkê min?'

Bo min ê ku li tara vê dinyayê heba neba dijminê wî Meleko bû, Kalo ku qala dijminên xwe dikir, min dijminê xwe yê mezin Meleko ji bîr dikir û di dawa wî de bi dû van gotinên ku bi keser ji dev derdiketin, 'Xalan xwarzê rakirin apan bira-zî dakirin, berxikê min' de kûr kûr di hizirîm û bi dilovanî min digot, 'Kalo, tu kêra xwe bide min... willeh ez ê li tevî Meleko dijminê te jî bikujim!'

Dijminê min jî yê Kalo jî piştî ku li tevî siyederê rez jî hatin firotin, li gund man.

Niha piştî evqas salên li yek tûşê bihurî, li vî bajarê ku ev 16 sal in lê mişext im di Kalo û Meleko de difikirim:

Kaloyê ku milkê xwe ji dijminan re hiştibû, kêra xwe ji min re hişt û çû!

Û Meleko, Melekê dijminê min jî dibêjin di sala 1996ê de ji ber dijminê xwe bar kiriye, koçmal li Mersînê bi cih bûye!

Por

Her ku por qemçika me ya mîna bacana reş î rojê lêdayî dinixûmand û cênîkên me dikirin ku bibin mîna biskan, hima li hewşê li ser kevirekî em didane rûniştandin, kalê me an jî bavê taseke ji van tasên sifr li ser serê me bicih dikir, û diketin ser ruhê porê me.

Ne pêşmalkek hebû ku bidin ber stûyê me, ne jî qetek caw. De were... û piştî qusandinê laşê xwe bixwerîne!..

Wan wextan mîna yê min berberê herkesî ji malê bû.

Meqesê di destê wan de jî hima bêje di tenga hevring de devpahn û dirêj bû, û weke tirsê her zarokî ya min jî guhên min bûn; hek bi çelpîna meqes re guhekî bigota tep û biketa erdê?

Di dema qusandinê de enitandin li hêlekê tirs li hêlekê; serê min di nava herdu teşkên min re ew bû ku nedigihê erdê.

Kalê min ê ku meqes di destekî wî şeh di yê din de, heta ku qûsîn xelas dikir deh caran digot 'kurooo... serê xwe rake, serê xwe'!

Bi peyva kalo re hilçeniyama û min serê xwe hildabûya jî, piştî du sê çêlpînên meqes, serê min ê ji paş de mîna şûnikekî pahn, ji ber xwe ve noqî erdê dibû.

Her ku wisa dibû, bi peqîna şîmaqeke fişekkî di patika min de, serê min dihat qiyasa berê.

Ma minê bigota çî, kalê min bû! Bistikeke din dê bangî min bikira û bigota, 'delalê kalê xwe, rahêje qewsikê xwe û kêra kesaxê... de em herin nava rezan!'

Vê carê jî wisa bû; piştî ku qusandina por qediya, tas ji ser serê min hilanî; bi şehê di dest de pêşî şeh kir, bi dû re jî temberiya min li ser eniya min rast kir, û got, 'de binêr... bê tu çiqasî xweşik bû!'

Ez ê li qelavîzakan mîna reqê, hişk; hê peyva kalo di dev de min dida xwe, û weke kavirê ji ber devê hevring bifilite û pê re xwe bilerizîne, min jî bi rabûnê re bi herdu destan stû, paşt-tû, paxil, pelek... dida ber şimaqan da mûyên mizeloqî ji laşê min biweşin...

Lê laşê têrxwîdan û qîlorîkî, û mûyên zivî mizeloq ne bi avê bûya, bi dawêşandina bi dest ne ji paxilê, ne jî ji patikê nedihatî xwarê!

Xwedê ji diya min razî be, berî qusandin biqede, misînê avê û qalibê sabûna zeytilxar li ber lêva coka li hewşê bicih dikir, û digot 'were law, were... serê xwe erebkî bişo!'

Ava me jî mîna qûtê salê bi hesab bû li vî gundî.

Carinan hê payîz bi dawî nedibû ava çala me diqediya. Diya min ji wî serê gund ji çala mala metê Hefsidê cêr bi cêr av dikişand. Weke ava çala me ev av jî tijî kurmikên sorik sorikî bû.

Her ku me bixwesta vexwara, pêşî me baş li ava di tasê de dieşand, bi dû re bi tirs û bi hêminî me qurto qurto vedixwar, da kurmik bi gulpa avê re neçin betnê me!

Xweziya min ne bi wan rojan!

Dema ku ji ser kursiyê berberê taxê Kuafor Cemal rabûm, çerqe-çerqa meqesê di destê Cemal de; serê min ê tasî û pêşenîka min a bizînî... û rez û çal û havîna gund anîn bîra min.

Ketibû sala 16an ku li vî bajarî mişext bûm.

Her ku diçû zarokatiyê, warê bav û kalan, stiranbêjên şevên tebaxê, çîrçirkan... stêrkên ku ji dûr ve çav diniqandin û hîva mîna zarokekî zerik î porgijik ji min re digotin, 'were were... me jî bêriya te kiriye!'

Birîna Reş*

Di wextekî ku lehengên çîrok û çîvanokan; dêwên heft serî, merivên ku ferên aşan bi lingên wan ve, mêrxasên ku bi şûr û mertalên xwe zihê-mar dikuştin, dîkê ku seba libek dan diçû şerê pîra dudiran... şûna xwe dan lehengên civakî; û pê re hizr û xeyal jî weke zarokên bi piya ketî xwe spartin diwarê jiyanê, rojeke zivistanê leqayî navê wî bûm: Mûsa Anter!

Wê rojê li Taxa Qijlê** kurtepiştek belav bibû: Îro esker dê têkeve nava bajêr, û ketûber wê her malê saxtî bike!

Piştî ku ev xeber li taxê belav bû û jî devê cîranan gihişt gûhê pîra min, pîrê weke şivanê ku bixwaze miyê jî ber devê gur birevîne, li yek tûşê berê xwe da diya min û jê pirsî "Keçê, Weşîla... ew kitêba ku Mihemed Nezîr carinan dixwîne, û paşê jî te re dibêje weşere, li kû ye?"

Diya min a ku destên wê di nava hevîr de, bêyî ku bibêje çima, bo çi, mîna ku wê jî pêjna xeterê kiribe, got, 'di kulînê de di ber guhkê balgihê me de ye, jinapê!'

* Navê pirtuka Mûsa Anter.

** Navê taxê Nisêbînê.

Jinapê, hê gotina Wesîla di dev de, yekser berê xwe da ku-
lînê. Piştî du sê carên destpelandinê, pîrê bi ser tiştê ku lê di-
geriya vebû û mîna ku bixwaze bê çî ye, qulipand bi wî alî û
bi wî alî de. Pîra ku bi nêrînê tiştek ji kitêba di dest de bi dest
nexist, hat hat, di ser serê sobeyê re mîna cendirmeyekî tirk,
çik sekinî.

Agirê sobeya êzingan a ji siharê de vêketî ne har bû; ne jî
sik î sar... Dîsa jî bo ku destê wê neşewite, pîrê bi derdawa ki-
rasê xwe qelpaxa sobeyê ji ser dev da alî, û kitêba di destê xwe
de, kitêba mîna cawê riziya yî bo ku ji hev veçire li mahneye-
kê, kir du sê perçe û avêt nava sobeyê.

Agirê li ber sarbûnê bi dîtina pelên ziwa û zerîrî yê pirtûkê
re mîna pisîkê li ber mişk veqelizî, zimanê xwe dirêjî rûpelkên
pirtûka reben kir... û bi gurrpîna ewil re pirtûk da ber zimanê
xwe yê agirîn, yê ku qurmê darberûyan di kêlîkekê de dikir ri-
jî komir.

Pîra di ser serê sobeyê re çik rawestiyayî, mîna dijminê ku
dijminê xwe avêtibe nava agirê dojahê, heta çirkîna çirûska
dawî jî li agirê bi bedena kitêbê ketî, nêrî. Piştî ku dît tev bû
qijik û piçek reş li şûnê ma, devê sobeya ku bîhna kizûriya
kaxetê li hûndir belav kiribû, girt; bi bîhnferehî hilma xwe
stend û berda, destê xwe yê rastê dirêjî derdawên kirasê xwe
kir, û ji ber sobeyê weke ku bi hêla bûka xwe de bîfitile berê
xwe dagerand û got, 'Wesîla... ji Mihemed Nezîr re bibêje, dê-
ya te kitêb avet sobeyê'!

Bûka ku hêjî destê xwe di avê dadikir û hevîrê di testê de
distira, mîna ku bibêje, 'ma ne te kiriye, tu bibêje'; serê xwe kil
kir, tibabekî wisa sekinî û bêdeng ma. Piştî ku bi devzendika
xwe ya hildayî di ser bêvila xwe re birûanî, dîsa ket ser ruhê
hevîrê ku hê sitiran diviya...

Piştî banga esir, esker weke garana ku li nava gund biqelibe,
li nava taxê bela bibû; ji malekê derdiketin diketin mala din.

Dema ku li deriyê hewşê dan û bêdestûr ketin hundirê hewşê, xirepiş û şildim-bildima wan digiha heta Taxa Tirkan.*

Baş bû ku muxtarê mihelê Cemîlê Qetfo bi wan re bû.

Ez ê ku diçûm polê çaran û min bi tirkî zanibû; hatina esker ricfek di hinavên min de peyda kiribû û wê bêhnîkê kiribû ku ez li tevî tirkî zimanê xwe jî ji bîr bikim.

Axir; piştî şildim-bildimeke dûdirêj û erêkirina muxtar, serleşker têgihişt ku zilam li mal nînin. Lê pîrka min a ku li tevî serê Elîk** bibû, her serê kêlîkekê berê xwe dida muxtêr û yê serleşker, û digot, 'yoxxx yox!' Lê kesekî guh nedida gotinên pîrê: Eskerên di hewşê de, bi serpozken potînên xwe û qezetoreyên tivingan loda qirşikên li ber dîwar û kaya di kîsan de li bin siferneyê li ser hev, yek bi yek didan ber devê qezetoreyan.

Piştî ku leşker ji hewşê wekişîyan û berê xwe dan malên din, diya min a ku destekî wê li ser dilê wê, mîna ku şewitandina kitêbê nû nû ketibe bîrê, bi dengêkî heyirî got:

- Te dît, jinapê? Nehatin hûndir jî... Te kitêbka reben avêt nava agir'?

Pîrê, qet guh neda gotinên bûka xwe.

Mîna ku bixwaze xwe ji gunehê şewitandina kitêbê dawêşîne, li bûkê nêrî û bi keser got, 'erê qîza min... xuya ye te ji bîr kiriye, bê li gund çî anîn serê me....'

Li ser van gotinên pîrê, diya min di ber xwe de weha biland:

- Herûwer kitêbek bû... Mihemed Nezîr digot ya Mûsa Anter e!

* Taxeke din ya heman navçeyê.

** Elîkê Batê.

Kalo

Destê êvareke payîzê bû.

Bi dara tûya li hewşê ve yek pel jî nemabû.

Ji diya min re got 'qîza min, cihê min deyne!'

Kalo piştî nimêja eşa kete xeweke şîrîn, û nema rabû.

Kirîvên min

Li wê navçeya li rex sînorê ku xakekê dike du tiş, destê êvareke hênîk, bi gotina 'roja we bi xêr, malê' re ketin hûndirê hewşê. Çar mirov bûn. Her çar jî hima bêje di yek qamê de, esmer, bi şifqe... simbêlên wan reş bûn.

Erê simbêlên bavê min jî reş, bi tov û stûr bûn; lê yên van mirovan zivr, mîna qiloçê beranan li hev badayî, ji yê bavê min stûrtir dixuyan.

Bavê min ê ji kar hê nû hatî, bi sewta dengê wan re derketibû der, bi pîra min re bi rûyekî bi ken, bi coşa merivên ku çav li ehlên xwe bikevin, bixêrhatin dabûn van mêvanên xerîb!

Heta ku ketibûn hûndirê malê jî bavê min û pîra min gotibûn, 'wey hûn bi xêr hatine, ser çavan hatine, kirîvên delal!'

Ev mirov ji kû bûn, ji kû dibûn kirîvên bavê min û pîra min a ku digot 'ez malxweya Mala Osmên im' û bi çavên malmezînan li xwe dimeyzand!

Jixwe çar sal tê hebûn ku me ji wî gundê bi rez û rizd, bi şî-

nok û devî, bi gûher û gelî bar kiribû û em hatibûn li vê navçeya têrkanî, têrav; hawîrdor bi bejna spîndarên bejin zirav xemilandî bi cih û war bibûn...

Gelek taxên vê navçeyê hebûn.

Lê; ji Qijlê pê ve çavên min bi taxeke din neketibû!

Hew rojekê ew jî eyd bû, pîra min bi destê min girtibû, ez biribûm taxa Mezel Evdîn, mala Letîfê qerdiyan.

Jina xalê Letîf baş bi zimanê me nizanibû. Dîsa jî jinikê pir kêfa xwe ji min re anîbû, û gotibû 'kuro mezin bibe, ez qîza xwe bidim te!'

Wê rojê zû bibû êvar.

Hima ku reş diket erdê, dengê torîkên li biniya beyarên Şêx Selman li tevî xûşîna spîndarên dehla Hecî Eşref dibû.

Hîva li ezmanê vê navçeyê jî mîna zarokekî porzerik bû; her ku çavên min bi çavên wê diketin, bi min re dibişirî!

Min, ji gundê ku min kab û xilçên xwe lê hiştibûn bêhtir ji vê navçeyê hez kir. Rojekê berî rojekê min dixwest biçim Stesyonê, trêne bi çavên serê xwe bibînim. Mixabin, her ku min ji diya xwe re bigota ez ê herim li trêne binerim, diya min xwe dihebitand û digot, 'binêr... binêr... tû yê wînda bibî li vî bajarî!'

Ez ê bi kê re biçûma?

Diya min ji qula hûndir dernediket devê derî. Bavê min jî siharê zû radibû diçû kar...

Hew hevalekî min hebû li vê navçeyê: Zekiyo!

Ew jî bi bavê xwe yê erebecî re siharê diçû, êvarî dihat. Zekiyo carinan şekirekî bi qul dida min carinan jî piskewîtek. Her ku me hevdû didît, wê rojê bi kû ve çûbû, çi kiribû, hemû ji min re digot. Îro jî dibêje em çûn Stesyonê... me firaxên memûreki birin mala wî. Dibêje, te bidîta law... trênek li wir sekîni bû... ne serî hebû ne binî... Û dibêje li wê mehelê gulîn hene, wisa bi bîhn wisa bi bîhn... navê wan gulên gulên pêxemberî ne.

Min ew gul jî nedîne... Û ew pira ku Zekiyo dibêje her roj sê çar caran trê n di ser re diçe û tê; Pira Elaman...

Bi dexts ji Zekiyo re dibêjim law, min jî rojekê bi xwe re bibê. Zekiyo mirûsê xwe tirş dike, dibêje bavê min nahêle, kuro!

Bavê Zekiyo bihêle nehêlê, diya min destûrê bide nede, hey ez ê rojekê biçim li vê trê nê binêrim, û heta ku fargonek hebe ezê wan yeko yeko bijimêrim.

Difikirim di ber xwe de û ji xwe dipirsim, ev trê n, her roj çi dibe ji vî bajarî, çi tîne? Dixwazim rojekê li wê trê nê siwar bibim, û biçim û hey biçim...

Hey li cihekî dê bisekine, dibêjim. Lê ev pirs min diheyirîne: Cihê ku diçiyê ez nas nekim? Weke zimanê mamoste ez ji zimanê wan fam nekim?... A baş dibêjim, ev navçe ye; li gel diya min, bavê min, pîra min a ku her êvar çîroka 'Dîko dîko, dîkil axa' ji min re dibêje û ez di hembêza wê de dikevim xewa şîrîn...

Barîna bizinan min ji welatê xeyalan vedigerîne.

Ji nişkê ve dikeve bîra min ku mêvanê me hatine, bi xwe re du bizin anîne.

Weke her sal bavê min îsal jî gotibû, 'hima ku bibe bihar ezê kurkê xwe sinet bikim'. Sinetkirin piştî min bi dîwar ve dize-liqîne, û dike ku bêhemd destê xwe bavêjim nava teşkên xwe. Pîrsa 'gelo ev mirovên ku ji niha de dilê min bijandin simbêlberdanê û bavê min jî ji wan re dibêje kirîvo, hatibin min têxin dawa xwe', min bêhtir dibizdîne.

Lê, na dibêjim di dilê xwe de, niha wextê dermala ye, wextê goştê meksût; ne wexta sinetkirinê... Ev hizr hemû xemên min direvîne. Pê re dengê bavê min ê xeneqotkî, dike ku ji hewşê berê xwe bidim hûndirê malê:

- Berxê bavê! Were, kirîvên xwe yên êzdî bibîne!

Piçek zaroktî

Hespikên me hebûn; tevî tev darikek bûn di nava şeqên me Hyên nîvtazî de... Di hênikahiya êvarî de ku em li wan siwar dibûn, me destê çepê diavêtin rişmên hespên neyî, û her yekî ji me ji hindama xwe bi şiva di destê rastê de li wan dikir heytîn...

Zaroktî bû; darikekî dirêj î qeşartî bûya jî di nava teşkên me de, wê kêlikê her yek ji me dibû lehengê çîrokekê, û hespikên me di xeyala me de dibûn hespên bi bask û perî...

Xilçên me jî hebûn; ji darên zexm, tîrikî, sertûj...

Û xarên me hebûn, herî pirr yên kevirî, hindik dîndoqî.

Xar bûna, kab bûna; deqekî me hebû, di dema leyistikê de mîna pêlewanekî çîrokên nas em lê ewle, pê bawer...

Havînî, hima ku reş diket erdê, parî ji devê me diket nediket, em dadiketin gasinê. Dora çavgirtikê bû. Di bin ezmanê çik sayî û têrstêr de li vê hewşê, li pişt vê taldê, li ber vê senedeyê... me xwe mîna pisîkan dipirnisand, û me bi hemû pêj-

nokeriya xwe guh didêra, da ku 'dê'* ji dora 'hillê'*** dûr bike-
ve, û em jî li yek tûşê destê xwe bihingivînin hillê'.

'Hill' her rûyê dîwarekî bû. Dîwar tunebûna li derdorê, riz-
da li dora hewşekê dibû 'hill'. Gelek caran dibû 'diya' min. Me
zarokên taxê jî fen li hev dikirin. Zarokin ne di leyistikê de ca-
rinan hêlek nîşanî 'dê' didan, dema ku 'dê' bigota, 'Elîko rabe,
min tu dît' yê ku cih lê eşkere dibû, dibû 'dê'...

Min herî pirr ji leyistika 'qalûç' hez dikir.

Piştî ku me ji gund bar kir û em hatin li vê navçeya li rex
sînor vezilîhayî bicih bûn, ji keviya Çemê Cexcex**** min fer-
şikekî rengarî û gilover, bi keys û xweşteql kir qalûçê xwe.

Piştî her leyistikê ez û vî qalûçî hê bêtir li hev baniyan.

Gelek caran min bi qalûçê xwe goka kevirî ya li ser kevirê
rast edilandî, fikir ku bi qasî kevirê şivanekî bipengize. Di
derbên wilo de 'diya' kê bûya dibû niçeniça wî. Rebeno, heta
ku diçû goka kevirî dianî, qalûçek jî li derdora cihê gokê ne-
dima; leyistikê ji nû ve dest pê dikir.

Lê rojekê qalûçê min î xweşderb li kevirê binê gokê ket û
pê re bû du felqe!

Destên min bêhemd ketibûn binê çengên min. Ji nava zaro-
kên taxê Hesên Toto***** kêfa xwe anîbû, û gotibû, 'Oxxxya-
aaan... de bûx law...'

Erê qalûçek bû yê ku şikestibû, lê pê re dilê min ji leyistika
'qalûç' sar bibû.

Jixwe ji wê rojê û bi şûn de, êdî gelek caran ez dibûm nah-
torê goka kevirî.

* Dê: Di leyistikê de kesê ku dor dibe ya wî.

** Hill: Di leyistikê de navenda leyistikê, cihê ku leyistik lê dest pê dike û
diqede.

*** Çemê Cexcex: Çemê ku Nisêbînê dike du tîş, û ber bi Qamişloke de di-
herike. Bi navê Çemê Bunisra jî tê naskirin.

**** Mazilevdîn: Taxeke Nisêbînê ku navê xwe ji camiya bi navê Zeyn el
Abidîn werdigire.

Nîşandariya min a berê mîna ku bi qalûçê şikestî re bişikê; ji deh derban carekê min li gokê dida yan nedida; hemû derbên min 'fût' diçûn.

Ya ku ez pê dibeeçim, ne qalûç bû; her ku derba min 'fût' diçû, pîrqînî bi Heseno diket, û digot, ' hiiii... de gokê bipengizîn, ha!'

Wusa xuya bû, çavên Heseno bi min û qalûç vedabûn.'

Lê... ma ne; diya min ku ji dapîra min dikeribî, di ber xwe de digot, 'ahê vî çavî ji yê din re namîne.'

Rojeke eydê bû... Ez ji siwarbûna deydikên li taxa Mazilev-dîn* vegirtî, vedigeriyam. Dîna ku min dît, Hesên Toto li ser pisiklêtê sêteker yê ku ji Forsonê** kirê kiriye, di sikaka He-cî Brahîmê Hemo de, serê xwe mîna kerê ku serî têxe ciher, bi ser dîreksiyona pisiklêt de xwar kiriye, û pêlikan ha ha dizivîrîne. Dema ku çav li min ket, xwe qurretir kir; li ser pisiklêt qûna xwe bi paş de bir, xwe veparimand, û mîna jinên bajariyan ku dimeşin û tilmên xwe bi her qevzê re dilerizînin, ajot.

Hesenê weke ku bixwaze ji min re bibêje 'binêre, ez pisiklêt diajom' bi derbekê re tewtîhî, ji ser pisiklêtê sêteker hate xwarê.

Wê kêlikê zarokên ku li sikakê li eydê digeriyan erîşî şekîrên qul-qûlî û yên di nava qesebên zêrînî de kirin. Zarokê bajariyan wan rojan av li zarokên kurmancan venedixwarin. Jixwe yekî sîpe, çend qiruşên li erdê berhev kiribû, pehînek li devê qûna Heseno dabû û gotibû, 'kurmanc û pisiklêt, oxxxlim?'

Wek Xwedê, kêfa min li Heseno hatibû, lê dilê min jî pê şewitî bû.

Ez berûpê de çûbûm, min destê xwe dirêjî destê wî kiribû, û min gotibû 'Hesên cejna te pîroz be, rabe rabe.'

* Forsonê: Merivekî nisêbînî... Bi teqîna mayîne lingekî wî hatibû birrîn, pisiklêtçitî dikir.

** Hesên Toto: Hevalekî min ê zaroktiyê.

Kêra Midyadî

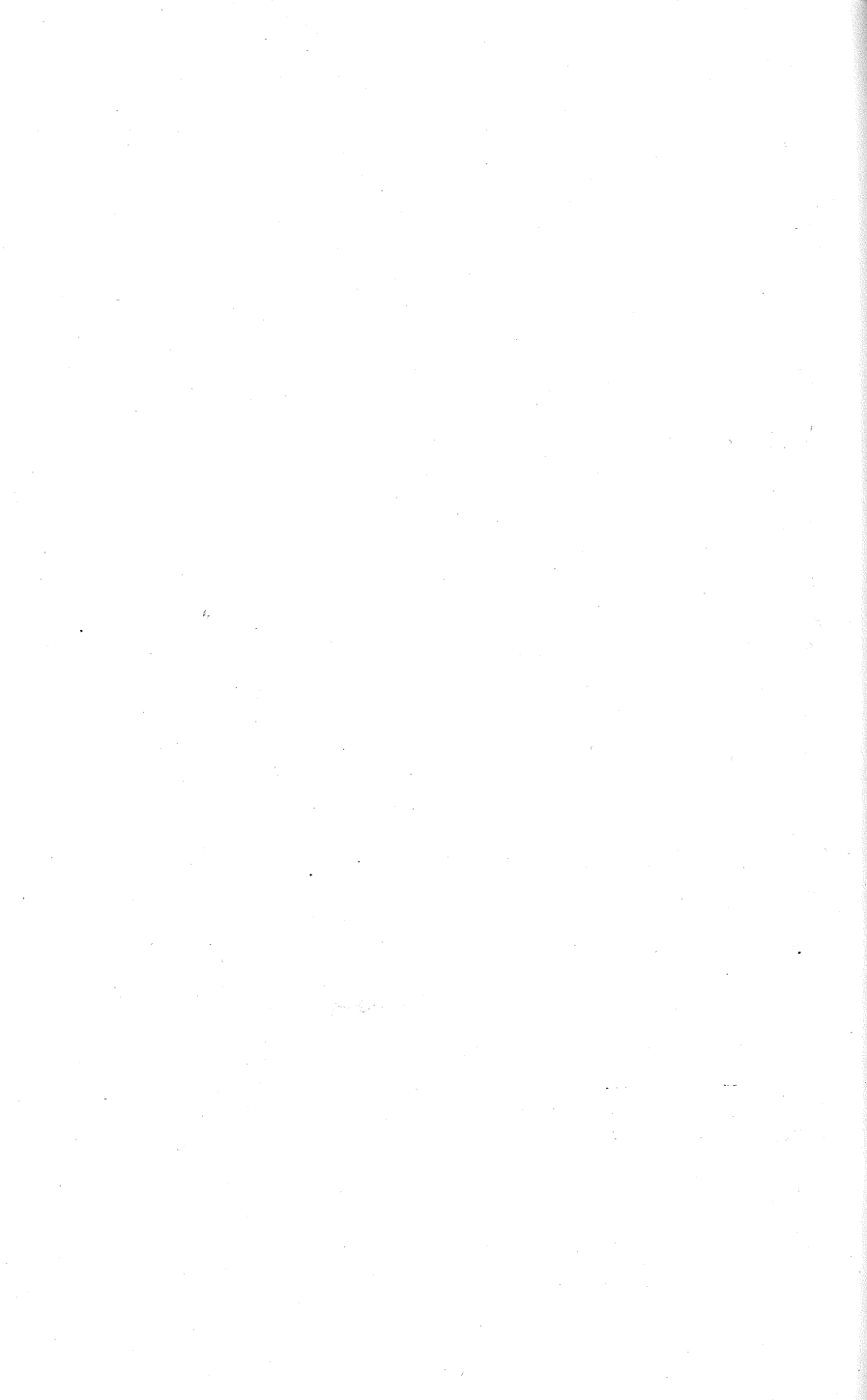
Li tevî şifqeya wî; gomlekê wî yê spî ê bêberstûk; şelwar, çakêt û şekala wî ya reş a gizlewêd gihiştibû melayê Camiya Qijlê...

Lê Qur'ana ku her êvar radimûsa û paşê devê wê vedikir, bi dîwêr ve mabû.

Êvareke ku li dû mewlid dixwendin, pîrê destê xwe dahiştibû bêrikê xeftanê xwe, bi îskîn gotibû, 'berxikê min... ev kêr êdî ya te ye'!

Piştî ku şiliya li dora çavên xwe bi zendika xwe paqij kiribû, tembiya xwe ya miqîm ji bîr nekiribû:

- Mîna gwîzên e, ha... tu li destê xwe nedî!

Kewar

Pîştî ku sindoqa qertonî ji ser milê xwe bi hemd anî xwarê û li erdê bicih kir, himalê ku her derê wî di nava toz û tirabêlkê de, weke ku bibêje 'ka heqê min' li bavê min nêrî, bi dû re berê xwe da pîra min û got, 'sed xêrî jê bibînin jinxalê, radyonek bedew e!'

Hê gotina yê himal di dev de pîrê, bêdil, bi serê ziman xêrindarî da yê himal û mîna ku bixwaze tiştê di sindoqê de bibîne gavekê qedimî û ji bavê min pirsî:

- Ev kewara han radyo ye, kurê min?
- Belê yad!..
- Ser xêrê be kurê min, te çiqas tê da?
- Nehsed wereqe, diya min!
- Nehsed wereqe?!
- Belê yad, nehsed...

Yada ku nehsed wereqe bihîst, ji bilî ku devê wê gazekê ji hev vebe, mîna sîtilek ava cemidî bi ser serî dabe di cihê xwe de sar bû. Kurê wê yê mezin bû, û ew sermiyanê malê bû. Lê

dîsa jî matmayînê kir ku pîrê destê xwe yê rastê bibe ber devê xwe, gezekê ji tiliya xwe bide, û di ber xwe de bibêje, 'te heqê çelekekê tê daye, kurê min!'

Hosteyê qamqutik î xîşn bêyî guh bide mineminê, di bin awirên me yên zîq û zoq de xerîkê karê xwe bû û ji zû ve refika textînî li dîwarê d' navbera herdu caman de bi cih kiribû.

Lî ser pirsê bavê min, 'hoste, ka şanî me bide... ev hişar çawa vedibe çawa tê girtin'; hosteyê tornewîda di dest û pense û hacetin din di bîrîka wî ya paş de, heft heşt pîlên stûr ji kîsikê nîlonê derxist di paşîya kewarê de yeko yeko bi cih kir, pê li mofîkekê kir, pê re di zîkê wê de şewqek veket û kewara lal î kerr dest bi xûşîn û çîzînê kir. Yê hoste bi lez mofik bi aliyê çepê ve zivirand û dengê wê birî. Bi dû re destê xwe dirêjî movîka ku xêzîka li ser camê dibir û dianî kir û got, 'birayê Nezîr, binêre a tu vê xêzê bînî ser vir dê radyoya Bexdê, bînî bi vir de ya Tehranê, û aaa li vir jî... ya Êrîvanê derdikeve...' got û tembiyeke hişk kir: Saeta wan ji bîr neke ha!

Lî ser gotina yê hoste bavê min li saeta xwe nêrî, mîna ku bi xwe re bipeyive di ber xwe de got, 'ohoo... hê du saet û bîst deqîqe hene ku radyoya kurmancî vebe!'

Peyva kurmancî bibû sedema ku diya min li min, ez li bavê xwe, bavê min jî yeko yeko li yê di zîkê odeyê de bi şîk, bi çavên behîfî li radyoyê dinêriyan, binêre; û li tevî bişîrîneke ku diranên wî yên zêr xuya bikin, bibêje 'erê wî... êvarî radyoya me bi kurmancî xeber dide, zarokno!'

Diya min a ku xwişka min î sê çar mehî di hembêzê de li ser piya, ku peyva êvarî bihîst, pîrçînî pê ket û got, 'yanî... yanî ev radyo ne bi roj, bi şev bi kurmancî diştexile?'

Bavê min ne ji pîrsê; ji kenê diya min tengijî, bi mirûsekî kirî got 'erê hurme erê... bi gawirî jî xeber dide, bi kurmacî jî...'

Em ên bi malbatî nû ji gund hatî weke nivê niştociyên vê navçeya li rex sînor kelax, ji ber destê germê li serê bîrê radi-

zan. Malên ji xwe hezkirî textên wan ên razanê hebûn, û dora textên wan bi hîzarê spî* pêçayî bûn! Lê yê me, weke serûqunka mala bavê, li hêlekê cîhê kalo û pîrê, hebekî wir ve tirê min nixuriyê malê... û yê dê û bav... û landika textînî ya xwişka nû...

Diya min î bi goşt û xişn bi alikariya min û pîrê her êvar penc seş dest nivîn derdixist ser xênî, her sihar bi min dida daxistin...

Wê êvarê ji hemû êvarên havînî bêhtir çiraya Xwedê bi stêrên bêjimar re zêrîn zêrîn dibiriqî. Li ber tava heyvê ji metroyekê meriv dikaribû mijangên hev bijimêre. Berî ku em kom û kuflet li ser dika l' hewşê li şivê bicivin, bavê min du sê caran li saete xwe nêrî, cara dawî çeqmaqê xwe jî vêxist disa li saetê nêrî û berê xwe da odeya bi radyo! Nebû tu; radyoya ji esir de kerr, ji hündir kir qîrîn:

‘Yêrevan xeber dide, guhdarên ezîz...’

Bi vê peyvê re li tevî pîrê me tevan îman pê anî ku radyoya me bi kurmancî xeber dide.

Lê ne wê şevê ne rojên din pîrê ji ser ya xwe nehat xwarê. Wê hişk bawer dikir ku hinekan şeytanokek xistiye vê kewarê û ew jî ha ha bi her zimanî diştexile.

Lê ji ber tirsê ji bavê xwe pîrê ku min ne ji kesekî; ji xwe dikir ev bû: Bi gotina pîrê min ‘kewara’ ku bavê min heqê çelekekê -nehsed wereqê tirkî- tê dabû û metika min a li Biniya Xetê beyendûreke zêr** bi eniya wê a spî ve kiribû, çima bi roj li tevî gawirkî bi hemû zimanan digot û dibiland, lê heta ku nebûya êvar û reş neketa erdê bi zimanê me xeber nedida?

Digel ku min ev pîrs piştî mirina bavê xwe jî ji xwe kir; her êvara ku bi ser êvareke din ve bû, min hê bêhtir ji vê radyoyê hez kir.

* Stare, namûsî.

** Çavşînkî zêrînî, ya ku bi pêşênîka zarokan vedikirin.

Jixwe ji stiranên wê; ji dengê Kawîs Axa, ji stirana Xalo!
Rehma Xweda lê bê; bavê min digot, navê wê filîbîs e!
Ma navê radyoyan hebû?
Hebûya jî navê vê radyoyê ne kurmancî bû.
Lê pîra min navekî xweş lê kiribû:
Kewar!

Semyantî

Ne ji bav û kalan de bi me man erd û fers, pez û ters... ku em têr têr bixwin, tê de biberbihin û bibêjin 'oxxyaaan', ne jî yê li jor got 'ha ji te re birçiyoyê, di çavên te re derkeve!'

Ma çi?

Man em û destên xwe, û 'lingo bi qurbano!'

Li qirdê bi gû binêrin; dema ku min bavê xwe yî mîna hokekî li ser xwe bi darûber û ciwan... wînda kir, min, nû pê li axa sala yazdehê kiribû!

Ev nihîtê mêran ê ku karîbû ji dara ter avê bîne der, di rê de qolinca dil bi gewriyê girtibû, xwe bi zor avêtibû mala metika xwe Hefsedê.

Mirin bû; ne mêrxasekî bi bext bû ku bibêje 'xwe bigire, ez hatim te!' Hokin gevizandibûn erdê, hokine netsêle. Û kesekî qesas nedîtibû; yê ku rabibû guneh xistibû stûyê Xwedayê xwe!

Diya min jî destê wê êvarê ji hêlekê de li xwe dida, ji hêla-kê de berê xwe bi êzmên ve dikir.

Tevî ku hilmekê dûr bû ji me, heta ku em gihan mala metikê; bê qewîtî, bēyî ku li jin û zarokên xwe bi awira dawî binêre, xirrîna mirina tahl bi gewriyê girtibû, nihîtê mêran li wê navê kiribû termekî hişk î hola!

Li wê eywanê, di binê lihêfa rû-etlesî de serê wî li ser balgiha rûspî, çavên wî girtibûn.

Di nava herdu lêvan re diranê wî yî kursiyan yê zêrkirî di bin şewqa empûlê de sipehîtiyek din dida lêvên wî yên lihevhatî. Min çiqasî lê dinêrî; bavê min nedişîbiya miriyekî; di nava wan nivînan de weke yekî di xeweke giran de nivistî, dixuya...

Wê şevê heta destê sibehê xew bi çavê kesekî nebû.

Kê bida girî, ya din di ber re digot û dibiland.

Lê serê siharê, ji eywanê bi rahiştina darbestê re qajewaj, girî û hawar hawar ji hewşa mala metikê bilind bû ber bi ezmanan ve.

Bi mirina bavê min re du tişt man ji min re: Semyantî û cixare-kêşî!

Piştî rehmetî, mîrata cixareyê bû 'memika' devê min.

Jixwe pêşîyan gotibûn, 'pisîk ne li mal be mişk evdirehman e!'

Evdirehmantiya min piştî du sê heyvên behiyê, her ku çû bû barêkî ku milê min di bin de kul bibe: Gazincên dayikê, giliyên metikan, delaliyên pîrê... Her roj salek dihat ser temenê min!

Ez nixuriyê diya xwe bûm, bi mirina bav re bibûm semyanê malê.

Yê ku gotiye 'bila çeliyê gûra bûma, ne piçûkê bira bûma' virr kiriye, virreke b' dûvik. Gotina rast diviya ev bûya: 'Semyantî kursiya j' agir e!

Mizeyyin

Di payîza 69ê de gava ku min dest bi dibistana navendî kir weke gelek kesên haltenik û bêderfet min jî xwe li wê yurdê girt; Waqîflar Yurdî. Di xelaseka bajêr de bû. Ji jêr ve mîna ku axê nîvî jê daqurtandibe, di zikê kendalekî de bi kevirên spî şehkirî, avahiyeke çarçik û duqat bû. Heta wê rojê, wê roja ku ez hatim û li tevî rêberê xwe li ber nesekinîm; min deriyekî weha mezin, dubask û ji hesin nedîti bû. Jixwe xerîbiyê sawek xistibû dilê min, û min bi dilekî dilihayî, li vî bajarî dinêrî: Vî bajarê ku roj berî hemû der û dergehan lê hildihat... vî bajarê ku hemû xanî ji keviran spî, di quntara vî çiyayî de weke pêlikên derencê yek li ser yekê...

Nayê bîra min; bê ji xezûranên apê min kê bi destê min girtibû û ez anîbûm vir. Rêberê min î bi çend salekî ji min mezintir, di wan derenceyên ku bêhnefişk bi merivan dixistin de, hima li kê rast bihata silav didayê, û li ser piyan dest bi qultequltê dikir!

Îro hefteya min diqediya li vî bajarî.

Herama Xwedê be, ku di vê hefteyê de min ji 'werek' û 'exûy' pê ve ji peyveke din ê vî zimanî fam dikir. Jixwe di wê kêlikê de, wê kêlika ku tembiya min li Hesenê li ber deriyê mezin li ser kursiyê ling li ser ling, kir; min çiqasî xwestibû bizanim bê ka çi jê re got... Wê gavê jî rêberê min bi 'exûy' dest bi qulte-qultê kiribû û bi 'exûy' qedandibû. Wexta ku bi kurmanciyeke bajarkî xatir ji min xwestibû ez şilfî tazî mabûm li wê ortê. Hesen hê jî li min dinêrî! Awirên vî yê rû bi xurî bibûn du mîriw; geh hildiperikîn dev û rûyê min, geh ber bi herdu piyên min ve berjêr dibûn. Di wê kêlikê de min xwe şiband pisîkekê, pisîkek ku çav li kuçik bikeve. Pîsikê dikarî bireve, lê min? Ji dêvla min; awirên min di kerînekên xwe de qunaquna dibûn; geh bi kute-kuta çav dixwestin xwe vedizin, geh qorzî û qerax ji xwe re dikirin talde... Di wê kêlikê de tirsê çima wilo laşê min dixurand! Min destên xwe li vir û wir dipeiland, lê mîna ku bi ya min nekin, herdu dest li herdu kêlekan her berjêr diketin. Hela min bi erebî nizanî bû, ma qey zimanê vî zilamî tune bû? Min çavên xwe berdabûn ser çentê li ber piyê xwe: Bi qasî min ew jî bi ser hev de hatibû givaştin. Di kêlikeke ku ixînfî bi qirika min ketibû de, Hesenê rû bi xûrî herdu destên xwe danîn ser kaboka xwe, bi rabûnê re pirsaxwe kir:

- Tu ji kû yî, xwarzê!

Vê pirsê, vê pirsaxwe ku Hesen bi zarê min kiribû, ew kiribû bav û birayê min. Mahdê min î kirî pê re pê re mîna gulekê vebibû, û zimanê min î ku di korta devê min de kulav, ji nişkê de geriya: 'Çalî me, apo.'

- Tu Omerî yî, kuro?

- Erê Apo.

- Ji kîjan malbatê?

- Ji mala Osmên...

Hesenê berî bi bîstikekê xerîbê min û heft welatan, mîna ku

yek ji xwe re dîtibe, rabû ser xwe bi destê min girt ez birim odeyek ji wan odeyên di rex hev de ristik. Li ber deriyê oda ewil sekinî, bi dengêkî qube bang li yê li hundir kir:

- Looo... Omerîno! Min yekî Omerî ji we re anî, got û di lingê lingdan de wegeriya cihê jê hatî.

Min bihîstûbû; carcara pîra min digot 'ku Xweda bide nabê-je tu layê kê yî!

A me jî ev bû hinekî; nan belaş, av belaş...

Weke aşvaniyên ku hatibin aş, em birrek bûn. Ji Hatxê, ji Stilîlê... Hinek ji Kercewsê hatibûn heta vir. Lê herî pirr ji Qezê û Dêrikê..

Me nişteciyan di nava xwe de navê yurda xwe kiribû 'yurda nîv-sêwîyan.'

Hinekî bişîbiya jiyanêke eskerkî jî ez bi xwe ji halê xwe ne bi gilî û gazinc bûm.

Jixwe Nisêbînê ji Mêrdînê bîstek rê bû. Pere hebûna, me nîkarîbû her dawîya heftiyê li otobosa Meydanbaşî siwar bûba û berê xwe bida malê. Lê mala feqîrtiyê bişewite! Ji heyvê carekê jî ku me li derî dixist, maliyan bi mirûsekî kirî li me dinihêrîn.

Mafdar bûn; her çûn û hatin pere bûn. Û em pênc serî mabûn li dû bavê xwe; du kur sê keç. Mamê ku li şûna bavê bû sermiyan, bi qûna jinê girt û berneda! Yeka wê nedikir dudu. Jixwe nikarîbû bike. Kurmancek û bi qîzeke bajarî re bizewice? Herkesî nikarîbû têkeve bin barê jineke bajarî! Ê me nanê tisî jî bihata ber me, daweta me bû; lê bajariyan nikarîbûn bê goşt îdare bikin! Nikarîbûn mîna me savara rijî deynin ber xwe û bi kevçîyan hilkişin ser!

Wan ji 'rizê' hez dikir, yanî ji birincê!

Heta ku bûka nû nehat nav malê, ehlên malê; ne bûkê ne xesûyê, ne neviyan nizanîbûn bê paste çî ne, û devê wan bi 'îroqan nebîbû! Weke kutilkan bûn 'îroq, lê ne kutilk bûn.

Xwedê heye, ji kutilkan bi tamtir bûn jahr têketa! Xesûyê, ya-nî pîra min, ku hunera bûka xwe ya nû didît, pê re dibû pîre-ke qurre! Ku ji hinekan re bahsa bûka xwe dikir, ji aş û kaş peyv newal newal digerland, bi dû re dadigerand ser sixlet û xwarina bûkê:

- Xwakê... hûn bibînin... xwarinekê çê dikê... ew e em tili-yên xwe pê re naxwin!

Ya ku me dixwar qahr û bahc bû. Ma belasebeb gotine 'ku nû hatin kevn xelat in?'

Pîra ku berî hatina bûka nû em neviyên xwe nedidan bi ru-hê xwe; bi hatina bûkê re berê xwe ji me neviyan guhert, we-ke kurê xwe yî zavayê bajariyan wê jî li devê bûka nû nerî; li devê Mizeyîna xwe yî delalî!

Bala xwe bidinê heta bi navê wê cida bû ji navên me: Miz-zey-yen!

Mizeyînê navê pîrê hilnedida; her jê re digot yadê! Jixwe vê peyva yadê, hişê mayî yê pîrê ji serî dibir, ew di kaş û newa-lan wer dikir: Diya min di kêliyên wilo de zerûsor dibû, di bi-nê çavan re li herduyan dimeyzand, lêvên xwe bi ser hev de diqurmiçand, û ev peyv dipekandin der:

- Şellafa şellaf!

Diya min î deqarû piştî mirina bavê min yekcar nema dihat xwarin. Digiha kê şellafiya Mizeyîn dixist çavên wan. Lê kê jê bawer dikir. Ne metikan ne xaltîkan... ji xwe cîranan? Mieze-za mîna Mizeyînê bajarî her ev ji diya min re digot:

- Xwakê, jintiya te ye, tu jê didexisî!

Diya min ku peyva dextsê dibihîst, dibû mozqirtkek, nema zanî bû wê bi kê vedê, hima dibelişî dijûnan:

- De ez gûyê wê têxim deve sed bavî we!

Kê dixwest gû bixwe?

Metika min î ku ji hemû mirovên me bêhtir ji me hez dikir û rojê carekê rîya xwe bi me dixist, ew jî hêdî hêdî bi bişirî-

nên Mizeyen xapiya, û ji me bi dûr ket! Bi ser halan de giliyên xwişk û diya min li ber min dikir:

- Kurê bavê min, diya te har bûye!

Min ê ji metê re çi bigota? Li hêlekê bûka rû bi bişirîn û peyv şekir Mizeyen, li hêla din diya min î xulqteng û xeberok... Xebera metê bû. Her ku bahsa Mizeyen dibû diya min mîna agirê pûş dibiriqî û vedimirî. Bi mirûsê xwe jî her kes ditengijand. Lê dîsa jî ji ber ku li ser zarokên xwe mabû, ehlê malê heta ku ji wan dihat bi qedr û siyanet nêzî wê dibûn.

Ku carinan ez bi ser de hildibûm, qudumê min dişikand. Bi çavine nîv-şil, bi dengê kelogirî ez diheyirandim:

- Erê... ku min dev ji we berdabûya û biçûma... min hûn di ber destê vê xenzîrê de bihiştina...

Ez rebenê Xwedê bêdeng dimam. Bi çavên weledê min lê dinêrî, û min û wê demeke dirêj bi geragupê dileyist! Bêdengiya me heta ku ji devê deriyê hêwana jor dengê pîrê bi ser hewşê de hol dibû, didomiya:

- Wesîlaaa 'esr e... ma tu şîvekê ji zarokan re danaynî ser êgir?

Yanî qaşo em bibûn bajarî...

Em li bajêr, bûk bajarî...

Lê ev tifika li nîvê hewşê, tenûra sipartî diwêr?..

Nokê sêwiyan

Evdilqadirê şofêr ê mîna korê riya camiyê jiberkirî şarezayê Eriyê, li serberjêreka Newala Qutê li ser riya bi çiv û teng a ku du kerên barkirî nikaribûn di ber hev re biçin, destên xwe î melhêbî li dîreksiyona di vê navê re didane hev, ji tirsê ku otobos weke qantireke şûm serî jê bisitîne, di her zivirokê de mîna siwarê ku rişma hespa xwe ragirê, bi ser dîroksiyonê de xwar dibû û pê re xwe diavêt bextê nebî û embiyan:

- Ya Şêx Evdiqadir, me bistirîne...

Diayên rêwiyan ên bi mineminî heta ku girê Girherînê dixuya li dû gav rêz dibûn. Lê jê û bi şûn de tirsê Newala Qutê ji dilê her kesî derdiket, hima di cih de dibelişîn sohbetên germ û gurr.

Evdilqadirê şifêr jî bi vexistina cixareyeke boçiksor weke filehê nû bibe misilman eşheda xwe nû dikir, û pê re serê kihêla xwe berdida...

Yê li tenişta min, otobosê hê ji Meydanbaşî nedayî ser rê mîna gedeyê di hêlekanê de ketibû xeweke şîrîn.

Eskerên ku li duryana Zêdiyê em sekinandin û saxtî kirin jî, bîstikekê lê nêrî, di ber xwe de got 'gel kêfim gel...'; li nas-nameya wî jî nepirsî.

Li texma Girê Kemalîyê xewarê min ji ber xwe ve rabû. Amûdê bi qasî kevîrê du şivanan dûr dixuya ji sînor. Mala xal-tîka min Cemîla hate bîra min. Carekê ez û diya xwe çûbûne Amûdê... Mirovin li erdên nêzî sînor piştîyên pûş yên mîna lodan li ser piştê wan, tena tena berê xwe dabûne Amûdê. Metîka min a ku mêrê xwe di nava mayînan de winda kiribû kete bîra min. Ji diya min re gitibû, 'xuhê... ne jî vî sînorî bûya emê taştê bihatana cem we, firavînê vegeyriyana...'

Li ser riya zivtkirî û mîna tîrekê rast otobosa rişm û hefsar di destên Evdîlqadir de, weke marekî teyar disurikî... Li hin texman, sînor ji rê dûr biketa jî heta nava navçeyê, şiva hesin, şiva ku axek dikir du tîş; hêlek bi navê Binxetê, hêla din bi navê Serxetê bi nav dikir, li Stesyone diqediya.

Hecî Evdîlqadir nêzî Çiftlika Elî Nacîm bangî muawinê xwe kir:

- Kuro te nok û bindeqên 'emmo Kermo anîn?!

Min jî nokin anîbûn bi xwe re; nokên sêwiyan...

Heft rojên wêneyên wan bi diwarê bîra min ve hilawisti

/Wêneyê roja ewil

Havîna 76ê ye... Ji heyvan Hezîran, ji rojan pêncşem, ji demê danê piştî nîvro...

Cih û mekan weke herdem û hergav nayê guhertin: Piştî koça dawî, navçeya ku bi dû re bû pêçeka zaroktiyê, çavên xortaniyê, keserên navseriyê...

Îro jî rojê mîna her roja havînî navçe mal bi mal, kolan bi kolan... li tevî sûka berî bi saetekê bi xirepiş û xirrêqetî, xistiye bin sîwaneya xwe ya bask-agir!

Baş e ku her şarih û kolan ne zivtkirî ye; germa hêtûnî qîra reş a cadeya ku navçeyê ji vî serî heta bigihe serê din dike du tîş li texma Malên Me'mûran û nêzîkî Qahweya Mecê kiriye mîna heriya ku tu bistirê!

Sira bayê heyî ku vedikişe ji valahiyê, roja di mextela xwe ya li jor mîna devê tenûra xaltîka Nûrê ya nûdadayî, pê re pê re hewayê û erdê disincirîne...

Tîrêjin jê evçend dijwar in, hin caran mîna ku mozqirtkin bi pišta guhê min vedin, destê min bêhemd dirêjî cihê ku agir

jê diçe, dibe; lê ji bedêla mozqirtkan ve şiliya tîr ya xwêdana ku peleka guhê min dairîne û dixwerîne, bi destên min ve tê...

Li texma Sinemaya Mûngan bêyi ku li afîşên sînemayê binêrim, ji hêla çepê derbasî aliyê rastê dibim û li sikaka mala Brahîmê Hemo dizivirim. Li sikaka teng ya ku yekser derdikeve meydana vala ya li pêşberî Camiya Mezel Evdîn, hênikahiya siya xaniyên di ber hev re ristik, min pê dihesîne ku xwêdana piştî qemçika min di şivileyên çerm re serberjêr dibe, derzik û derzik di coya piştê re xwe berdide nava teşkên min.

Ku hûn bibêjin ma vê navrojê, di hîn û qiçîna vê germê de tu li çi xwe digerî, ez ê wisa bersiva we bidim: Di gel ku heyvek di ser salvegera darvekirina sê merivan; Denîz Gezmîş û hevrêyên wî Yûsûf Aslan û Huseyin Înan re derbas bibû; kê anîbûn nizanim, belavokên bi sûretên wan xemilî, li tevî Wehabo; li sûkê li kê rast hatim min yek xist mistê û pê re mîna xiltê ku ji kûnê derê û têkeviyê, wisa min xwe ji piyaseyê da alî...

Ji hemû kesên ku belavok ji destên min wergirtin, Wehaboyê qama wî di nava gû de, destê êvarê belavokê mîna bawesînê bi serhev de diqurmiçîne, û tena tena di ber Serayê re diçe heta texma hepsê, û ji wir jî destên wî li pişt qûnê, tena tena vedigere cem Serayê, qahweya li tenîştî Otêla Şikrî Qelew!

Polês û sîxurên guhmiç yên navçeyê zû pê dihesin ku belavokin hatine belavkirin.

Hê reş neketî erdê, hê ku her kes di ser şivê de ye, li çayxaneyê belavokê di destê Wehabo de zevt dikin, bi qerpika stûyê wî digirin, û wî dibin qereqolê...

Li qereqolê, Wehabo heftê nake heşt; bêtî ku şîmaqekê bixwe ta bi derziyê vedike!

Niha polêsên vê navçeyê mîna pisîkên ku di mal de pêjna mişk kiribin li min û Sedatê Mala Enter digerin!

Lê; yê ku navê wî ketiye deftera hikumetê ez im; Wehabo gotiyê ez navê yê din nizanim, yekî dirêj bû!

Wêneyê roja duyem
/Di kevalê xumamiya hest û hizrên têkel de...

Li gorî gotinên Heseno, yê dirêj yanî Sedato li orta sûka
Lnavçeyê weke zavayê sê rojî tena tena, qurre, destê xwe li
ba dike, û diçe û tê.

Wî Wehaboyê fêlgenî barê kerê reviyayî jî xist stûyê min!

Ma nizane ku polês min bigirin pirs a wan a ewil dê ev be:
Ka hevalê te yê dirêj?

Dîfikirim û ji xwe re dibêjim, heq e niha di ser kerb û bah-
ca vî Wehabo re çend mirovên dirêj hebin li vê navçeyê bikim
ku tevan bidin ser hev, û îfadeyê li wî jî bidim, bibêjim Weha-
bo û biraziyê xwe ev belavok anîne, bi zor xistine stûyê min!

Ê ne... ê ne ku qama wî ya qutik û qûna wî ya nêzî erdê tê
ber çavê min, ew e ku mîna petrîşokeke li hemanekê, nape-
qim!

Kuro law... qey dilê te bijiya bejna zirav ya Sedato, an tu jê
bizdiya û te navê wî neda?

Kuro law... ma tu nizanî ku min zevt bikin, wê min ji eya-
rekî derxin bixin eyarekî din!

Kuro law... ma te nizanî bû ku ez ê rêwî, li ser riya Swêdê me?..

Serê min bi pirsên ku ji xwe dikim û bêbersiv dimînin hima hima bûye mîna petîxekî dewibî!

Ji hêlekê de dilê min li hev dikeve û erq têne min, ji hêla din de dixwazim hima di cihê xwe de, li vê rastê, li ser vî cili-kî xwe bigevizînim û bikevim xeweke giran, û rakevim û rakevim...

Lê ka?!

Bi qasî ku ji doh de bêxew im, hima ku polê min dihingivin erdê, hê qelpaxên çavên min negihiştine hev, sed polês bi hev re xwe zer dikin gewriya min, min di nava piyê xwe de di erdê didin, destê min kelemçe dikin û min didin ber devê qon-daxên tomsonan...

Baş e ku piştî kêlîkekê ji vê xewna wehabî wediciniqim. Bi çavlêketina li Heseno, eşheda xwe tînim, û mîna ku bixwazim tirsaxwe jê xef bikim, dipirsim, 'tu hê li vir î, law?'

Heseno, bi bişîrîneke muzirî li min dimeyzêne!

Çavên wî yên di kortên xwe de mîna du lib xarên dîndoqî, hurik û netepte -min yê roviyan nedîtine, lê li gorî salixdanan dişibin yên roviyan- bi wir ve, vir ve de digindirin. Tiliyên wî bala min dikişînin; hem reş bûne û hem jî mîna qarotan qalind dixuyin. Ev kengî wilo stûr bûn dibêjim, willeh weke darikan bûn?.. Tê bîra min, ku li cem yê hesinker dest bi şuxil kiriye...

Heseno, hevalê min ê taxê, ê zaroketiya şûm û zirz e.

Me hindik caran li van sikakan bernedaya du keran! Bi qewsikan Xwedê zanê bê me çend cam anîne xwarê! Niha vegeriya zaroketiya bi tirs û sawa bavê mişt! Lo bila bi sîleya ewil re min bigota şirr... û bi xwe de berda!

Weneyê roja sêyem
/ Margeztiyê j' werîs tirsîyayî!

Bi vepexirandina bîra bîranînan qe nebe pêlekê di qul û qawêrên zaroktiya bêxem û bêgem de me da lotk û çîrewîtkan û pişt re bêdil, jovan jovan em vegeriyan gavê; niha ya tahl-tahlîşk!

Bi rûberûbûna bi kêliyê re, mîna ku em bibêjin ma çi ji destê me tê, weke du neçarên piştixuz, û tiştêk di destên wan de neyî, me herduyan li hev nêrî. Awirên şikestî bi serên me re ketin nava teşkên me û me xwe tibabekî sipart dîwarê bêdengiya kerr û lal!

Pişkîna ji nişkê de û mîna kuxikê li ser hev, kir ku Heseno diranên xwe yên li pişt lêvên xwe yên reş î ji tîrêjên roja havînî qelişî qîç bike, û bibêje:

- Ez ê rabim... melayê esir bang dide!
- Esir mesir... vê germê hûn ê çawa bihingivin hesin, malxerab? Niha her bist bûye mîna ku tu ji kureyê derbixî!

-

Ev kur ji roja ku ji mektebê ciz bû, geh li ber destê xerat,

geh li ber yê heddad dişixule.

Ne ji lêdana wî mamosteyê tirk bûya û em ên di polê de mîna bi qirdikekî bikenin pê nekeniyana û lêdana xwarî me nekiriba seravde, Heseno dê dev ji dibistanê berda? Wî, rojekê piştî berizîneke devûrû di nava xwînê de mayî, bi çavekî mişt û kulmên hişk-şidandî di derî re derket, û nema deriyê dibistanê dît!

Mîna wê rojê, niha jî berê xwe bi wir ve dike; ne guh dide min, ne jî gotinên min dibihîze. Jixwe ji berê de ev-serhişkek e! Lê li tevî vê serhişkiyê jî Heseno hevalê min î roja teng e. Du roj in nabêje dûr e, germ e... di qîççîna navrojê de ji wî serê Nisêbînê, ji Stesyônê dide rê, ji sûk û bûkan ixbarên navçeyê dide hev, û tê hinda min.

Niha rabûye piyan!

Ez jê re dibêjim ma tu hatibû agirekî, law?

Deng nabe xwe. Bi rabûnê re bîhna hesin û zingara ku li dest û kincên Heseno vedaye tevî dûyê cixareyê dibe. Bîhna hesin çendî tûj e! Baş e ku pantorê xwe yê ji yê tamîrciyekî lewitîtir, bi rabûnê re danaweşîne. Lê peyva xwe ya dawî li der dibêje, û diçe:

- Ez ê ne pakêteke boçsor, Bafrayekê ji te re bînim!

Piştî çûyînê, di odeya ku her çar dîwarên wê li min têne hev tik û tenê dimînim bi tirsên xwe re.

Niha margeztiyê ji werîs tirsîyayî me. Li kû binêrim, dibe polês, dibe sawcî, dibe heps... Tirs dike ku di cihê xwe de xwe bikim pîj û xwe vezilînim. Destên min bêhemd di nava teşkên min de digihin hev, û pê re xwe bi ser hev de diqurnisînim. Qapaxên çavên min giran bûne, lê mîna ku nexwazin werin girtin, piştî her hingavtinê dîsa her yek vedikişe cihê xwe. Awirên xwe berdidim beştên ji ber dixan û dûmanê zerirî: Yek du sê... bi dû re mirdiyaqan dijmêrim...

Sûretê Birahîmo û Şikro bi dîwarê quble ve ne. Di qewlikê

bi nexşên spehî de Qur'ana pîroz... Sûretekî Birahîmo yê ku li ekseriyê kişandiyê: Di milê wî yê çepê de saetek. Ji hemû weslên xwe mîna ku bixwaze saetê şanî mirov bide, di sûret de xwe bitelekî kiriye. Lêvên wî ji yên artîstekê sortir, qurmiz qurmizî ne. Kincên leşkeriyê, yê kesk î kesk, nû, şikîşahîk, ûtîkirî... Birahîmo mîna ku tinazê xwe bi min bike di ser milê xwe re bi stûyekî xwar, û awirine xwar xwar dimeyzêne. Serpêhatiyên leşkeriyê yê Şexmûskê Qorê tînim bîra xwe. Her çi bi bîr tînim, nikare tîrsa di hinavên min de bitîrsîne. Dilê min niha mîna tu li defa si'orê bidî wisa dike gurma gurm! Hêviya min Xwedê ye, hatina Qirdo ye. Ku bê û biçe cem sawcî, û bê-yî ku têkevim nava destên van gewadan, min rasterast derxînin mahkemeyê... û dadger jî min rêke hepsê... lo piştî wê, bila benê şenqa min bidin ber şimayê!

Bi teqteqa ku ji deriyê depî tê, vediciniqim.

Reş ketiye erdê, wextê şivê ye.

/ Jêkirina keviya kêlikekê ji şevê

Sifreya eynelî ya ji qeraxên xwe ve kupiyayî û telomelo ku hew du lalîk û piyaleyek dikare li ser bi cih bibe, bi gotina Şikro 'bavê bavkê wê, Osmanê wê yê hêjayî axatiya eşîra Omeriya', tela tela, herdu destên wî hişk bi qeraxên sifreyê ve zeliqî, tê, di ser serê min re disekine, cihê sifreyê bi çavên xwe destnîşan dike û sifreyê li tenîştê min a çepê, nêzî kaboka pêyê min ê ji erdê rakirî, datîne. Dema sifreyê datîne li tevî lalîka mişt girara bi şeire û lalîka tirşikê a ku qetên bacanên reş mîna qetê kuşbaşîyan di nav de dixuyin, li ser tej dizivîrîne, hêla bi pîvazterkên mîna paqê xanimên van memûrên tirk spî û şahîk dide min, û bi heman bêhnfirehî û bédengiyê ji qelavîzka radibe, li rabûnê bi devzendika rastê bêvila xwe paqij dike, bêyî ku kelîmelah ji devê wî derkeve piştê xwe dide min û de-

riyê bi her girtin û vekirinê re ku zîqîniya sekna trênekê jê tê,
li dû xwe didare û diçe!

Ev roja çarê ye ku ev kur rojê bi kêmanî pênc şeş caran tê
vê odeyê û dertê, lê heta niha li nav çavên min nemeyzandiye,
bi min re nebişiriye, kelîmelah ji devê wî derneketiye.

Hebe nebe tembî û şîretên Şikro ev kur wisa sar û sil kirine
ji min.

Wêneyê roja çarê

/ Roja di kevalê pend û şîretan de eciqî

Îro çarê min e ku Koçero li çiyar, ez li vê navçeyê xwîniyê hikumetê me!

Niha, vê sihara ku roj tîrêj bi tîrêj mîna leşkerên Îskender tûj û dirinde ji rexê başûr de erdê dixin bin hikmê xwe û bilind dibe û tê, Koçer efendî di şikefteke kevî-hênîk de xwedê zanê bê çi xewa şîrîn dike! Lê ez, ez rebenê Xwedê... mîna mişkê ku xwe ji ber xîpediran û pençeyên pisîkan têxe qul û qawêran, li min hatiye: Her ku li der xirepişek diqewime, ez dibêjim qey avêtin ser malê. Carên ji ber mîzê ne tê de, heta destê sibehê ez çend caran ji cihê xwe hol bûm! Dibêjin meriv di tirsarê xwe re derdikeve! Xwedê neke, niha weke xewna şeva bihurî ev bêbav bigirin ser malê û destê min têxin wan kelemçeyên ku guran dîkin pisîk, ez ê çi bikim?

Destê min li ser dilê min e!

Cixareya zedê zimanê min di korta devê min de kiriye qetek kulav!

/ Sî û sawêra siharê:

Di demeke ku sihar sihar mîna roviyê di mêrga tirsê de vedigevizim, Brahîmoyê ji kar û barê dinyayê destên wî mîna mertalên kuffarî pahn û fireh, li gorî qelafetê xwe yê xişn, hest û hizir-tenik dide derî, û dibîne ku min cixare pêxistiye. Hê lingekî wî li hêla eywanê, bi ser Şikro de diqîre:

- Keçê kurxal cixare vexistiye... zû tişteki bînin da xurîniya xwe bişkîne, dibêje û bi dû sibeh bi xêrê de, berê xwe dide şibaka hêla quble ya ku li hewşê dinere... Wexta ku perdeyê ji ber pacê dide alî, di ber xwe de 'kurxal' dibêje, 'malava te hûndir kiriye dûxane. Qeda bi hûndir keve, xebînetê kezaba te, heyran!'

Mala wan ava be, Şikro û Brahîmo bi qasî serê derziya bi qul ne madê xwe ji min tirş kirine, ne jî peyveke çor û çewt ji devê xwe pekandine!

Serê peyva wan bi kurxal dest pê dike, binê peyva wan bi kurxal diqede. Lê ez bi tenê zanim bê li çi belayê rast hatime. Ji azana mela heta berî ku Brahîmo ji birrîna pirîkêtan bê malê, rewtek di destê Şikro de ye, li dû qûna mirîşkan pite-pita wê ye:

- Ne hûn bin, ne hêkên we bin... hewşa nestêle bûye sergo-yê zelq û zîrçên we...

Hewşa ku dibêje, du donim erd in. Ji nîvî pirrtir bacansork û îsot... û neh deh mişar pîvazterk û mişarine beqdûnis û şinahiyên din...

Mirîşkên Şikro herî pirr berê xwe didin hêla beqdûnis! Şikro jî xwe dikeribîne, dibeeçîne û dike qîrîn:

- Wey êşek ji ezmanan miselitî we bibe... kêr negihe ser we, rebî!

Hima ku Brahîmo ji birîna pirîkêtan tê, piştî silaveke germ û çawayî çiloyî, berê xwe dide Xweda, û bi poşa diçe tejika ni-

mêjê! Piştî silavvedanê, pîrsa wî ya ewil, 'Keçê te şîva kurxalê min dayê' ye. Bi dû re ew û Şikro xwe li odeya ku ez tê de sicn-kirî me digirin, û mîna du eskeran, bi şîretan dadibelişin ser û guhê min:

- Tu nixuriyê diya xwe yî!
- Tu li şûna bavê xwe yî!
- Tu semyanê xwişkên xwe yî!
- Ma ne heyfa te, heyran!
- Xwendina te wê bertelef biçe, qurban...

Xweda jêraziyan ku dest bi şîretan dîkin, nema zanin bise-kinin. Mîna tiktikokê:

- Tik tik tik, tik tik tik...

Ez jî mîna ku li wan bihisînim, yek caran serê xwe kil di-kim.

Wêneyê roja pêncê / Vebirîna suretekî ji suret

Soxî; vê siharê roj qamekê rabûye ranebûye, Qirdoyê delîlê Sqirdê min hatiye, piştî ku taştêyek mîranî kiriye li mala xweha xwe, xwarziyên xwe dane tengala xwe û li yek tûşê berê xwe daye avahiya hikumetê, odeya dozger.

Li gorî ku dibêjin, ji ber ku dozger Stembolî ye, û Qirdo jî li Stembolê zanîngeh qedandiye, peyvek ji vir yek ji wir; yek bûye dev yek bûye kuriya bivir... herdu bûne du dostên ku kî bibîne dê bibêje ev çil sal e destbirak in.

Tirsa min a ku pênc roj in di ser dilê min de mîna girêkike hevîrê tirşbûyî madê min dixeland, bi vê xeberê re weke duxana ku ba lê bide bela dibe, û şûna xwe dide bêhnfirehiyeke hênîk î sivik:

Dibêjin, Qirdo û dozger danê nîvro bi hev re ji Serayê tena tena, qapan qapan weke van me'mûr û maqûlan, dane tengala hev, ji pêlikên Seraya yeko yeko daketine, û rê û rê berê xwe dane loqenteya Yedîqardêşleran.

Pêşyan gotine, 'bertîl kevîran nerm dike!'

Xwarin ketibe mazatê, an teştek helawî, an nanekî şilikî li diya min dikeve!

Xwedê zane, bê diya min niha berzûrî çend şêxan bûye, derdawên çend ziyaretan qetandiye!

/ Stirana Seîd Yûsif

Pêşyan bêsebeb negotine, 'piştî tengiyê ferehî tê!'

Têdigihim ku sebr e ya ku meriv ji tixûb û neqebên teng derdixe ewlehî û aramiyê!

Pênc rojên bi kêlî û saet, mîna li welatekî xerîb û xurbetê bi bêhtengî û diltengî û zartengiyê rapêçayî; niha, vê kêliyê, xerbxêrek hemû ewrên gwînxem û xemrî dide ber xwe û dike ku zeman bibe valahiya ezmanekî çik î sayî!

Bi kêf im...

Ewçend bi kêf im, dilê min ê di qefesa singê de mîna çivîkekê beytik ew e ku nabêje firr û dernayê!

Çi seyr e ev mirov dibêjim di ber xwe de; di kêlîka teng de belengaz, di firehiyê de segbav! Dikeve bîra min ku dengê teypa cîrana ya ku berî bi kêlîkekê xulqê min teng fikir û hindek mabû bike ku ez serê xwe di şibakeyê re derxim û heta ku karibim bibarim, bibêjim bes e yahooo... bes eeee'; niha li hesabê min tê, gûhên xwe miç dikim ber bi wir ve, û bi qasî ku ez nizamim govendê, stiran dike ku di cihê xwe de biqilqilim:

Bejna te ji dara hêzeran

Tu li xwe ke wan xişrê giran

Da bi hev re em biçin dawetê

Dawet e îro li gundê me ye

De were da em biçin dawetê!

Stiran kêlîkekê min di ser têlên sînor re diqevizîne, dibe si-
kakên Qamişlokê!

Di ber xwe de dibêjim, 'vî Seîd Yûsif heft şûnik li şûna mi-
tirban xistiye. Bi namûs kare her çil miriyên li Mezelê Heca-
can, rake govendê!'

Lê çi heyf... ez nizanim bireqisim!

/ Gomlekê kesk û pantorê kot

Ji nava kincên min ên ku yek yek min ji dikanên Diyarbe-
kir û sûka Siwêregê kirîne û min ew mîna cîhazê zavê di ba-
hola zerê şimayî de reqîfandibin hevdû û bi serdegirtina malê
re polêsan ew kiribûn mîna kelaşê ku keftar ji lepê hev bigij-
gijîn, diya min gomlekê min ê kesk î saten, pantorê min ê
kot û cotek goreyê lixwenekirî dixê hembeza xwişka min û
berê wê dide mala ku ev pênc roj in tê de qaçax im...

Xwişka min a ku hê li ber deriyê der yê hewşê çavên wê bi
min dikevin û çavên wê di nava serê wê de dibin mîna du fa-
nosan, evçend bêriya min kiriye; li şimika xwe ya ji ling filitî
venagere, hima wilo bi ferekê û bi xilolîkên mîna zîpêkên me-
ha adarê gir, ber bi min ve tê.

Ez jî bi çavên mişt hez lê dinêrim û hima wisa jîpiya wê bi
bêrî hembêz dikim û dibêjim 'megirî, keçka bavê min, megrî!'

Wek Xwedê; ji hersêyan xwîna min li vê xuhê herî pirr di-
kele. Weke kurekî tevdi gere ev qîz. Carinan lê dinêrim û difi-
kirim, û di ber xwe de dibêjim 'ku ev qîz kurek bûya eşîrekê
dikarî pişta min bigihîne erdê?'

Herdu destên wê hişk li paqên min pêçayî, bi çavên ewravî
li min dimeyzêne û dipirse:

- Tu ê kengî bê malê, abê?

Berî ku bersivê bidimê, destê xwe di ser serê wê re dibim,
hinarkên wê mist didim, bi tiliya girde hesrên wê paqij dikim

û dibêjimê, 'heftiyek din xwişka min, heftiyek din!'

/ Girtiyê li ser kursiyê

Li ser sê kursiyên depî yên li ber dîwêr di navbera du deriyan de reqîfandî hevdû, qûna xwe hêdîka datînim ser ya ortê. Serê min bêhemdê min dikeve ber min! Û destên min di nava şeqên min de mîna yê zarokên ku ziyaneke kiribin li hev digerin. Lê gûhên min mîna antenên ber bi cihekî de vekirî, miç in. Hima ku navê xwe bibihîzim, ez ê rast, li yek tûşê dadim hûndirê odeya ku şanî min daye.

Li kêleka çepê ya odeyê di çarçoveyê camkirî de nivîsîne:
Salona Mahkemeyê!

/ Sûretê mexlûqekî

Weysiyê mibaşir, ji germa fetîsok qirewata xwe sist kiriye, cixara boçiksor vexistiye, piyê xwe daye dîwêr, li ber deriyê paş yê Serayê mîna roviyê ku pêjna mirîşkan bike geh bi vir de geh bi wir de dieyşene... û di ber re her serê bîstekê mizekê li cixara boçiksor dide û li dû duyê ku ji hinavên xwe derdixe der û dipiffîne, bi baldarî dinêre.

Dîsa, îşê hinekan ketiya aliyê wî, wî jî gotiye, 'ne Samsûn be nabe!' Ya na, miaşê wî sêwiyî têra deh boçiksozan nake!

Hê wisa gêj gêj ku li dora xwe dinêre, ez bi ber çavên wî dikevim, pê re bi destê rastê yê cixare di nava pêçiyên de dike wer wer!

Ev seba ne dişibe filehan ne jî dişibe bajariyan; hûrik e, esmer e, û bêvil dirêj e. Gerçî dibêjim, ev roja ji agirê binê sêlê li kê bidê dê wî bike ebîd; lê dîsa jî di dilê xwe dibêjim hebe nebe, ev bêbav, an jî hêla bav, an jî ji aliyê dê de kurd e!

Li vê navçeyê, bi qasî ku tê gotin kesekî mîna wî bêhnfiskî,

bi dek û dolab û belaxwir nîne! Yanî, dibêjin karê diya xwe ya heftê salî bike qîzeke nû balixbûyî û bi qelenekî baş bifroşe bavê xwe Xidir Leben. Li gorî kurmancên ku ji dijûn û xeberan aciz in, ev kur wisa kêfa wî ji xeberên şilfî tazî û rojne-dîtî re tê, wisa tê... hima bibêje yê ku diya wî dibin pereyekî dibin şîrînên ber dilê wî!

Ji xwe ku ew û Xidir Şamoşo di ser pînîkêr de hevalê hev bin, wê êvarê heta nivê şevê li qehweya Mecê her kes dev ji joker û domîno berdide, tên tên, di ser wan re xwar dibin, û bo ku wan berdin hev, her yek ji hêlekê de wan li hev sor dikan!

Weysiyê mibaşir, herî pirr vê sixêfê diemilîne: Kure qehpê!

Niha jî ji Kenê reben î bêguneh ku vê germê di ber siha dîwaran re mîna mirovê ku xwe ji baranê bisitîrîne, talde talde dide rê û dimeşe re, bi dengêkî hişka dibêje, 'Haaa kurrrêê qehpa pordirêj'?

Kenê reben, şifqeya xwe ya reng spî yê lewitî ya ku gurîtiya wî vedişêre bi hêlekê dike, di ber xwe dike niçeniç, lê vedigere, bi awirine mişt hêrs lê dinêre, mîna ku bibêje, 'nahlet li te be', tû dike erdê û dide ser riya xwe.

Ez, hê jî li ser pêlika duduyan ya derencê li hêviyê me ku jê re bibêjim, 'va hatim, Weysî beg!'

Ev kurê qehpê ji vê peyva beg pirr hez dike. Tu dibêjî qey beg û megan tevan kutane diya wî, hima ku tu jê re bibêjî, 'Weysî beg', bostûnîvek tê ser, mîna dîkê elo-elo dinepixe, û wisa bi coş mîna bibêje min zimanê te xwaro, dibêje, 'bêje ee-eexûûûyyy!'

Niha jî mîna ku ez ji bîr kiribim, pêşî xwe dixêşimîne, bi dû re û dibêje, 'Tu hat, exxxûûûy?'

- Ez hatim Weyssîî beggg, ez hatim!

- Wey ser çavên min exûy!

- Çavên te neêşin begê began!

- Ebûy... ka hilkişe were hûndir... Hakim beg jî jixwe nû hat!

- Sawcî?
- Te çi j'sawcî?... hakim dibêjim hakim!
- Êêê erê Weysî beg emî hatine ber cezeyê xwe!
- Na yaw... metirs! Çi ceze? got ixtê ceze, looo... dibêje û bi destê xwe kursiyên depîn şanî min dide.

/ Sûretê Pirsê

Weysî begê ku di vê germê de ji tirsê hakim û sawciyan berstûka xwe mîna ku tu benê şenqê bixiyê şidandiye, li ber deriyê mahkemeyê berê xwe bi hêla min ve dike, û weke ku hîn kirine, bi dengê xwe yê gayî, diore: Da!..

Hê kiteya dawî ya navê min di gewriyê de, ji ser kursiyê hol dibim. Bi herdu destên xwe pantûrê ku bi çimên min ve bûne zemzeliq rast dikim, û li yek tûşê, bi bayê tirsê di nava xwe de li deriyê çik î spî didim, û dikevim hûndir.

Hakimê ku tuyê bibêjî niha xwe şûştiye veşûştiye û riha xwe kurr kiriye, qelemekî ji van qelemên ku hibir dikevin wan di destan de, dosyayeke berg bi ser sorahiyeke zelal ve li ber, piştê xwe daye kursiyê bi pal ya li paş maseya ji dargwîzê.

Hakim ne silava min verdigire ne jî bi aliyê min de dimey-zênê; bi ser dosyayê de xuz bûye; ji lepta çavên wî diyar e ku tiştên li ber xwe dixwîne.

Lê yê katip, yê ku hima bêje her roj milê me li hev dikeve li sûka vê navçeya du tax û nîv, mîna ku ez nû dîtibim û bixwaze min nas bike; ji serê tiliyan hettayê porê min, min dide ber meqesê nêrinan...

Ez jî xwe dixêşimînim, û firseta ku çavên wî bikevin çavên min, nadimê!

Awirên wî jî ji ser min dadigerin ser pêçiyên destên min ên ku li ser caxê perguleya li ber kesên ku têne darizandin! Şipê me, mîna eskerekî tirk çik, sekînî, li piya... Kesek nabêje ke-

rem bike, rûne! Ez jî li dîwarê mîna qeşayê çik î spî dinêrim:

Sûretêkî ji van sûretê Atatürk yê bi qirewat û gumlekê spî, di nava bedil de tiftîfî, di çarçoveyeke caxpahn de li jorê, mîna ku bikin nîveka dîwêr, hilawistî ye. Kincên wî mîna hemû kincên di sûretên wî de nîp î nû, ûtîkirî ne, tu yê bibêjî niha ji ser terzî anîne. Porê ji ber werandinê filitî, di vî sûretî de bi paş de şikiniye! Cixara wî di dest de, çavên wî kesk kesk, mîna ku bibêje, 'tu ka bisekin... bê wê çi bê serê te' li min dinêre.

Di dilê xwe de dibêjim, 'hela Atatürk dijmin, hakim tirk... çi bi vî katibê diranferş hatiye, ku wisa muzir muzir li min dinêre. Ez ji nava pirsên ku ji xwe dikim bi dengê yê hakim hil-diçenim: Navê min, yê bavê min, yê diya min... esl û fêslê min bi dar ve dike, û berî ku ji yê katib re bibêje binivîse, dibêje, 'ev tu yî yê ku pênc roj in ev bajar xistiye qelaqê?' Û pê re, yekê nake dudu, cezayê hepsê li min dibire!

/ Suretê Elîk

Di navbera du cendirmeyên mirûztirş de li ber dergehê hepsê me, hepsa ku ez û Sedato û çendekê din di destê êvarên hênik de qapan qapan di ber re disûrikîn!

Ku pê dikeve xefkê mêlak bi êşê dihesê! Xwe xwe dibêjim, 'vê germê, vê havînê ez û vê hepsê'?

Xulxula girtiyan ya mîna vinevina ku ji kewara mêşên hingiv dertê, tê heta vir:

- Yekî din li me zêdê bû, law!
- Mêvanê me kî ye, gelo?
- Hebe nebe yekî qaçaxçî ye!
- Na lo, na... naşibe qaçaxçîyan!
- Êêê hima willeh hebe nebe ev telebe ye!
- Telebe?!

Bi dengê Zekiyê Mibaşir re hemû, tîn tîn li ber dergeh kom dibin.

Ev dîmen bêhemdê min dînên ku di dîngehan de radiperi-kin derî û şibakeyan dixê bîra min! Ez jî weke wan bi çavine mişt meraq li wan dimeyzênim. Kesekî nas di nava wan de na-xuyê!

Ji tevgera mibaşiran û hepsiyên ku bi dergehê der ve bûne dirdirk xuya ye ku vî dergehê zirr dê venekin: Li herdu hêlên dergeh ku niha jî bi tivingên xwe du esker di nobetê de ne, du deriyên din jî hene; yek bi hêla rêveberiya hepsê ve vedibe, yê din ji bo xistin û derxistina girtiyan....

Bi qasî ku ez hezar caran di ber wî derî re çûme û hatime, bala min nekişandiye ku hesinê vî derî evqas stûr e. Malkam-baxan latek anîbûna û dabûna ber vî derî dê ne çêtir bûya! Ev hesinê stûr û zexm ne bes e, zincîreke ji evên qalind û reş, mî-na dargerînkî ku xwe li darê bilefîne, li destikê derî pêçane, û xilqek ji van xilqê gir ku tiliyek diçe kunê, pê ve daleqandine! Ev yek dike ku di dilê xwe de vê pirsê bibihûrînim:

- Gelo Elîk pehîn li vî deriyê bêizbed dabû û vekiribû?

Bersiva pirsê ku ji xwe dikim, ez bi xwe didim xwe:

- Elîk, ev derî bi pehînekê dabûya erdê, dikarî deh Kurdis-tanan ava bike!

Wênêyê roja şeşê

/ Di wenêyê Hepsa Nisêbînê de helbesta Nazim

Hepsa ku herûwer ji du ode, hewşek, serşokeke mîna qula
Hrovî, bixêriyeke mîna xaniyê pîre û ji cihê sicnê pêk tê, li
tevî min 13 girtiyan diezimîne. Ji nîvî pirtir qaçaxçî ne. Jixwe
vir cihê mahkûmên ku cezeyê wan hindik e. Yê ku barê wan
giran be, ne lam û ne cîm; berê wan dane Mêrdîna xopan!

Ji vê, yê Hezexî ketiye mitaleya ku wê wî bişînin hepsa ku
dibêjin di binê erdê de ye! Li gorî ku li me mikur tê, di kêlî-
kek kela germ de, Şêxmûso bela-sûc bela-sebeb hima kêra xwe
ji ber xwe derdixe û pismamê xwe dide ber kêran. Pismamên
wî ji ser piştê danakevin, di mahkemeyê de gotine 'em dawecî
ne.' Birîndarê ku roviyên wî kûn kûnî bûne, di lingê lingdan
de rakirine Mêrdînê. Dibêjin di rewşeke xeter de ye. Ji serhe-
jandin û niçe-niça Şêxmûso diyar e ku dibêje', min çi bi xwe
kir!'

Di nava girtiyan her yek ji hêlekê, yê herî bi kêf Smaîlo ye.
Smaîlo, qîza meta xwe revandiyê, û her serê kêliyêkê bi ken
dibêje, 'Bira, erê salên wê piçûk in, lê me kir û çû!' Û Smaîlo

her 'ku vē yekê dibêje dikene, her ku dikene dubare dike:

- Me kir... û çû!

Hinkî ku diçe û tê, Hesenê Xerabreşkî, bi ser de hol dibe:

- Bitebit law... tu çilo neh mehan di zikê diya xwe de ma?

Yê herî navser firarê eskeriyê Elîkê Elo ye. Dema ku qala eskeriyê tê kirin Elîkê ku nîvê 'emrê xwe xwarî, mîna pelê çilo diricife, û dibêje, 'Hima bi wê Qur'ana li ser çoga bavê te, min bibin Gelîbolûyê jî ez ê birevim, ez ê eskeriyê nekim jî van tirkan re...' niha jî ji ser textê ku her ku xwe dilivîne zîqînî pê dikeve, xwe diavêje nava Hesen û Smaîlo:

- Kurik, Hesen... girê xwe di zavayê nû de nede! Hingî ku bêriya keçikê kiriye tebat û hedana wî nayê!

Smaîlê ku piştê ji Elîko digire, tizbeha di nava tiliyên xwe de divirvirîne, berê xwe dide Heseno û dibêje, 'Binêre law... apê Elîk li piştê min e, bi Xwedê hikumet jî nikare bi min... de hima girê xwe di min nede!'

Di ber lewlew û çewçewa wan re, ez jî li helbesta Nazim hûr bûme:

Îro yekşem e

Îro min derxistine der.

Îro tê digihim bê ezman çiqasî dûr e ji min:

Şaş û metal dimînim

Û xwe didim ser çogan

Li ber dîwar, di cihê xwe de...

Wêneyê roja heftê
/ Wêneyê bi wenêyê roja ewil ve girêdayî

Pîştî her xwarinê mîna mahkûmên ku sal û meh li wan hatibin birîn, di hundirê qawîşê de ji vî serî diçim serê din.

Ev hewldan peyva 'gêra gavanan' tîne bîra min!

Ji hêlekê de jî ji xwe dipirsim, gelo wê çi derkeve ji daxwaznameya ku min îro şandiye ji sawcî re!

Li gorî girtiyên xwedî tecrûbe ku ev şeş heft meh in di hepsê de rojê dispêrin şevê û şevê dispêrin rojê, bersiva daxwaznameya min incex di heftiyekê de bêt dayîn. Û hemû, bi yek dengî dibêjin, 'mitaleyan meke... herî zêde tu yê heyvekê rakevî!'

Heyvek qidûmê min dişikîne!

Bahola min a bi kincan siksikî, şîrên min ên ku birine, sûretên min, û ew xirxal... Ev bûyer neqewimiya neh deh rojên din ez ê biçûma Şamê, ji wir jî ya Elah û ya Xwedê tu li kû yî, Swêdê!

Ax Swêdê! Ma hatina cem te evçend ne zor û ne zehmet bûya, ez dibûm mêvanê hepsê?

Niha li paytextê te, li Stockholmê ez û zeriyeke ji van zeriye bejin-rîhan, dest di dest de, mil li ber mil, min bi awirên xwe, wê bi zimanê xwe evînek Evdalî li dar bixista!..

Li saeta xwe dinêrim, hê siyê piştî nîvro ye.

Ev bêxwediyê rojan, li vir di vê hepsa xweş û bi hewş de evçend dirêj in, li girtîgeha Mêrdînê, ya ku dibêjin mîna Zînda-na Darê tu bi pêlikan dadikevî binî, dê çawa bin, dibêjim ...

Jixwe, meriv di hepsê de herî pirr bi xwe re dikelime!

Ji bilî wextê xwarin û woltayê, yên ku nêzîkî hev bin digihin hev û her hofkek ji aliyekî de dadibelişin sohbetên hûr û kûr...

Û di ber re ber re, hinek dikevin şerê damayê. Bi saetan ji ser ranabin, mîna niha, ku herduyên Qertmînî weke du dîkên qoqo li beş hev rûniştine, yek dibêje heft, yê din dibêje 'a ev yek ev dudu, ev sisê, û ev jî dama!'

Zekiyê mibaşir yê ku ji dûr ve jî herkesî dengê wî di qulaguhê xwe de bi cih kiriye, bang dike, 'du sê heb werin alavê ku we xwestine bibin, girtiyên ber dilê min!'

Heseno ji cihê xwe çeng dibe û dibêje, 'hima bi Xwedê ev pismamê min nihîtekî mîra ye, niha Samsûn jî şandiye ji min re! Weyy tu herdu çavên min î, lo!'

Sibe çarşemb e.

Tiştêkî ku ji min re lazim be, nîne.

Xwedê bikim dibêjim, diya min xwihên min nede dû xwe, û neyê gorişmê!

Ev sûret hima bila di bîra wan de neyê!

Çîrok / Çîroka çîrokê

Pîştî hepsîtiya şeş heft rojan û pîrsa Mûsa Anter ya di rêwîtiyeke trêne de mişt gilî û gazinc ‘ma tu jî lawo?’ Min biryar da ku telaqê ‘tirkîya’ têxime dest û ta ebed wê berdim.

Lê... berdan, ne evçend hêsan bû: Ketibû sala 13ê ku min û ‘tirkîya’ serî datanî ser balgehekê.

Di van salên dûdirêj de hima bêje ez jî mîna çêlkewê ku tu di hembêza xwe de xwedî bikî, hînî pêsîrên wê bibûm.

Hînbûyîn li hêlekê; her ku diçû, li xwe hay dibûm ku ‘tirkîya’, min dişibîne ‘peyrewên’ xwe. Di kêlîkên ku ditengijîm û bi derbekê re jê sil dibûm, ‘tirkîya’ hemû helbestên bi zimanê xwe; ji Nalî bigire heta bigihe Ahmed Arîfê ku em dîkin yê xwe... yek bi yek dianîn bîra min û digot, ‘ez li pişta te me, lawîk... de ka birîna xwe bi zimanê min der bike!’

‘Tirkîya’ ji min bêhtir zanibû ku ji kû xwe de birîndar im: Ez ê sêwîkê zimanekî ne dê û ne bav, li ber destê wê fêrî derbirîna dilê xwe bibûm: Jixwe carinan mîna zindiyê li dû miriyan mayî, ku min di ber xwe de dibiland û dinihwirand, ew

bû 'tirkîya' ranedibû ser du tiliyan û li camcamkan nedida!

Lê, min ê ew berda!

Soxî; di berêvareke ku leşkerên bi zimanê wê diaxivîn, bi mahneya ku min xwe zêde nêzî têlên sînor kiriye ez dam ber hurmizk û pehînan, û dev û bivêla min di gevzika xwînê de hiştin; û bi wî halî ji texma Kanîkan tela tela, bi mirûsekî tirs vegeyriyam malê; pîrqîniya ku bi 'tirkîya' ket û got, 'ooxxxx ya-aan', kir ku wê kêlikê telaqê wê têxim mistê!

Berdan ew berdan!

Pîştî ku min sê kevir xistin destan, her roj û her kêlî, 'tirkîya'; tirkîya telaqreş û berdayî bi zarê xwe yê henûn û xweş li dora min çû û hat, û xwest 'mahrê' nû bike bi min re!

Di her çûn û hatinê de li kêleka min rûdinişt, destê xwe diavêt ser milê min, piştî min mist dida û digot, 'ehmeq, tu bi zimanê min lêdanê bixwî jî ez 'tirkîka' te me... Binêr, bê min çîqasî bêriya te kiriye!

Ma, min bêriyê wê nedikir?

Lê çawa?!

Emma... ji ber ku dînê min ê şedîd û hedîd weke hin ol û mezhebine din 'dujinîti' pesend nedikir, ez jî piştî 'tirkîya' bi vê 'kurdiya' porgijik û serî bi speh û bi rişk re mam!

/ Çîroka du seriyan

Pêşîyan gotine, 'Du serî ne weke hev bin, naçin ser balgehekê.'

Sêrê min î ku hînfî ber serê 'tîrkiya' bibû, li ber yê 'kurdiya' şûn nedigirt: Diqilqilî û hima dikir firtefirt!

Kîjan dahnê rojê bûya, sihar êvar ferq nedikir; kurmê 'tîrkiya', yê ji yê cixareyê xerabtir, di rûhê min de, di her niquta xwîna min de... welhasil di hemû şahnên laşê min de digeriya.

Tew... gava ku min radihişt qelemê û qelem ku li çav kaxiza çîmspî diket; hemû bêjeyên zarê 'tîrkiya' mîna zîpîka biharî bi ser min de dibariyan!

Di kêlîkên wisa de min jî radihişt serê xwe, di nav bexçeyê Nafido re, ev co ye ev sermişar, di ber Xana Xelîlê Xançî re berwar û berwar derdiketim ser riya ku ji seriyekê ta seriyê din navçe dikir du tîş!

Di rojêke wisa de li wê navçeya weke zewaca min û 'kurdiya', ku bi darê zorê me xwe xist stû û em li peravên wê bûn

qereçî; serê min di ber min de, rûyê 'tirkîya' li ber çavên min, li texma Camiya Şex Selman berî azana esir bi hilmekê serê min û yê birayê 'kurdiya' Seyidxanê Anter li hev ket.

Bi dû ku azan qediya, me hal û ehwal, û zarok û eyal dane ber xwe, û me berê xwe da qehwexaneyê Ezîzê Kermêtî!

Ezîzo bi hatina me re, çaya 'tewşan qanî' bi me ve zeliqand û li halê me pirsî:

- Xortê kurdan, hûn nexuyane, lo!

Seyidxan, zanibû ku Ezîzo tinazê xwe bi me dike. Bi vê pêjnê, bi nêrîneke di bin çavan re, ji serê tiliyan heta peleka guh bejna Ezîzo pîva, û got, 'Ezîzo... karê me pîvana sûkan e, ne rûniştina li qehwexaneyê te!'

Ezîzo jî, mîna ku bixwaze tinazên xwe bidomîne, sîfreyê ey-nelî di nava herdu destên xwe de bir û anî, û weke ku li tep-lîkê bide belîşî stirana, 'hey lê de hey lê, waweylê keçê hey lê!'

Bi rastî jî çaya vî Ezîzo 'tewşan qanî' bû.

Sorahiya binîkên ferfûrî ferceke din didin bejna qedehên Diyarbekrî!

Lê ne bi tu, Seyidxan li min warqilî ku xulqê min teng bûye. Hima wisa bi dilovanî got, 'te xêr e... kê tu aciz kiriye?'

Pîştî ku min qurta çayê daqurtand, min got, 'ez ê çilo aciz nebim Seyidxan! Min teleqê 'tirkîya' xist destên wê, lê ez û vê 'kurdiya' ji zimanê hev fam nakin, heyran!'

Seyidxan, mîna ku zanibe derdê min çî ye, bişirî û got, tu li aciziya vî meyzên, lo... kuro ew Q ye, ev Ê ye, ev X ye, ev jî W ye... tişteki din?'

Pîştî vê sohbetê, ez bi ser zarê 'kurdiya' vebûm.

Kete sala sihê ku ez û wê di malekê de serî datînin ser bal-gehekî!

General Mahmûd

Stêr û nîşan û xirxirkên bi çakêtê wî ve, ji nîşan û rûtbeyên Evren Paşayê serkêşê darbeya 12ê Îlonê jî pirrtir bûn!

Ji bilî heyv û stêrên bi berstûka wî ve, ji sermilan heta defa singê, ji singê heta bigihe serê devzendikan, çakêtê leşkerî di nava nîşan û berat û xelatan de dakirî bû!

Hinek di bin simbêlan re pê bikeniyana jî ew, ji vê rewşa xwe pirr dilşa bû.

Her ku ji Sîtê dihat navçeyê bi temtêla serleşkerekî d' rê-ûresmeke fermî de; enî çik, pişt rast, leşkerkî dida ser cadeya ku navçe ji vî serî heta bigihe serê din dikir du tiş...

Hima bibêje her dikandarî Mahmûd nas dikir, ji lew bêsilav, bêpîrs û xatir di ber kesekî re nedibûhûrî!

Lê; ku cade û cade rê digirt û digihişt xelaseka sînorê Mihe-la Qijlê, li texma Şêx Selman, mîna kunmoza derbûyî zarokên şûm û netepete didan ser piştê û bi van gotinan ew didan ber hev:

- Hiii... general!

- Tirko tirko, Ataturko!
- Dîn-dîno... dînooo dîno!
- Tu li meşa wî, looo!..

Zarokan çi bigotina çendî bikirina qerewar jî, heta ku yek nehingivtiya kincên wî, wî xwe di kereya re dibuhart û tîmte-la meşa xwe ya leşkerkî xera nedikir. Lê ku yek ji paş de digingivî çakêtê wî... herdu çav di nava serî de dibûn du tas, û mîna agirê pûş dibiriqî:

- Tu li van pîçan... ma hûn ji bavê xwe jî fedî nakin?..
- Zarok û fedî?..

Hele hele zarokên taxa Mezilevdîn; ewên rûşûstî, bêfihêt, û zirz...

Ku bi ya wan bûya, Mahmûd biketa qula gur jî wê bidana dû!

Lê, mezinên nekêmî zarokan zû bi Mahmûd ve digihan û bi vê heytîne zarok ji dû vedigerandin:

- Vegeriiinnnnn pîçên heram!

Mahmûdê ku didît, zarok ji dû qûna qûna bûn, bi dilovanî saetxweşî dida mezinan û digot, 'weyyyy rehma Xwedê li dê û bavê we be!'

Bi vê diayê re, mezinên li Qehwexaneya Ezîzê Kermêtî, ew vedixwendin ser maseyê.

Li qehwexaneyê ma kî nebû!

Ji pinîkêrciyan Mejdêl û Wehabo, ji dameciyan herduwê Seyid û temaşevanên hergav; Mistê, Birahîmo, Elîkê Şikro... domîneçî hecî Reşî û hevalê wî yê ku hertim zora wî diçû...

Ji nava ewqas mezin û giregiran herî pirr layê Sofî Încas girê xwe di Mahmûd dida. Mêhdiyê ji zarokekî muzirtir, bi hatina Mahmûd re dev ji pinîkêr berdida; bi siyaneteke tinazpêker ew keremî rex xwe dikir:

- Reîsê xortan, were tenîştî min!

Peyva 'Reîsê Xortan', dikir ku Mahmûd xwe zû bi destê

Mehdî ve berde.

Wisa jî dibû: Weke her carê vê carê jî Mehdî bi vê peyvê ev dişemitand:

- Wey tu bi xêr hatî generalê generalan, reîsê xort û qîzan... De ka bêje heyran... ev nîşan Atatürk bi te ve kiribû, ne?

Vê pirsê ne ku Mahmûd neditengijand; lê weke birîndarê ku tu dest deyne ser birînê, bigota 'ma Mehdî ev cara çendê ye ku tu ji min dipirsî'; ew dîsa bêhemd dişemitî nava çîroka xwe ya xav:

- Ê ne tu nizanî Mehdî... li Gelibûliyê bê min çi anî serê dij-min...

Mehdî, di bin simbêlan re dikeniya û ew li peyvê sortirr dîkir:

- Bêje Reîsê Xortan, bêje... bêje qizîk bi qurbana simbêlên te bin!

Mahmûd bi gotina Mehdî re destê xwe davêt boqên simbêlên xwe yên hinekîrî û digot, 'ê êre kuro, qizên wî zemanî ne li mêran; li keran digerin. Ne tu dibînî... dewletê evqas nîşan bi min vekirine, qîzikên Stîlîliyan berê xwe nadin min, bi dû çawîş û onbaşîyan de dikevin!'

Mahmûd heta wî 'emrî jî bêjin mabû!

Weke generalekî tevbigeriya û li xwe binerîya jî, hew ew û nîşanê pê ve û bilûreke wî hebû!

Mehdî bi çi navî bangî wî kiriba jî, min ji kîsî xwe navek lê kiribû:

Generalê bêleşker!

Çîroka pîrê

Heta dawiya emrê xwe kiras û xeftan terk nekir. Şa'ra Kesrewan a ku digot xelata xwişka min Mencê ye, siharî li ber neynika bi dîwêr ve li serê xwe girê dida, heta ku şevbihêrk neqediya ji serê xwe nedikir.

Pitikên sore ên şa'rê xemleke narîn dida hinarkên pîra min a ku digot, 'de lawo looo... yextiyarî hezar eybî.'

Ew, pîra min bû. Malxwêya Mala Osmên, qîza Xelîlê ku rojekê ragîştibû tivinga xwe, yeko yeko hatibû rûyê zaroyên di ser serê hev re, û ji kebaniya xwe re gotibû 'hurme, min li te helal e; tu jî li min helal bike...'

Xelîl piştî wan gotinan di derî re derketibû û çûbû! Û pîrê careke din çav li rûyê bavê xwe neketibû...

Piştî ewqas sal, niha destê xwe yê rastê dixê bin serê min ê li ser kaba xwe, û mîna ku bixwaze li dûr bieyşêne serê xwe radike, xemgîn xemgîn, bi hêvî û hisreta wê kêliyê behsa bavê xwe dike.

Bîranînên ku pîrê vedigerîne wan rojên ku bavê wê ji ber

çavên wê winda dibe, dikin ku destê xwe biavêje keviya hûç-kê xwe, û bi lêvîne lerizok bibêje, 'kurê min... mîn dît tu ne-bînî!'

Pîrê weke her carê, vê carê jî nema kare rê bibe ser peyvê. Piştî du sê keserên kûr, dibêje 'lawo looo... ew roj herin û ve-negerin.'

Pîra ku di zaroktiya xwe de bavê xwe winda dike, hê bi zî-kê ewil dûcanî li tevî Şerê Elîkê Betê dibe, bi şêla zilamekî tev-bigere jî ji şa'ra Kesrewan a ku dida serê xwe, ji qutikê xwe î çox yê heta bi dev-zendikan bi nexş, ji kiras û xeftanê ji cawê Xerpêtî ku bi bejna xwe de berdida dixuya ku mîna qîzekê dil-bixweve ye.

Ez neviyê wê yê ewil im.

Bi qasî xwe û îmana xwe ji min hez dike, belku pirtir... ji ber ku serê her gotina wê bi berxikê min dest pê dike, bi delalê min diqede.

Îro dîsa serê min daniye ser çonga xwe dixwaze bi destê min bigire û min derbixe geryaneke raboriyê. Bi hêminî dibê-je 'tu zanî kurê min... 'emrê wî ji te re be, navê kalekalê te Me-liko bû. Binyada malbata kalên te yê mezin, kurê min... digi-he Mîr Som!'

Min ne Meliko nas kiriye, ne jî dizanim Mîr Som kî ye!

Li gorî gotina pîrê porê Meliko dirêj bûye.. 'kurê min' dibê-je, 'wî kalê te porê xwe dihûna, mîna yê pîrekan dikir du gulî û berdida!

Her ku qala bav û kalên xwe dike, pîrê tiliyên xwe şehikî di nava porê min re dibe û tîne. Carinan jî mîna ku li rişkan bi-gere bi ser serê min de ditewe, porê min tao tao li hev dide!

Ku dibêjim 'pîrê, wisa meke, tu porê min xera dikî'; dibêje 'delalê min ezê porê kurikê xwe bi şehê xwe yê darînî şeh bi-kim', û dîsa vedigere salên ku ji ber destê pismamên xwe mec-bûr mane ji gund bar bikin:

'Ez ji berxikê xwe re bibêjim... em derketiyê ji gund bûn. Zilam li pêşiyê em li dû wan, berê me li Kermêtê ye...' Li vir, ez peyva pîrê dibirim, dipirsim:

- Kermêtê li kû ye, pîrê?
- Ew jî gundekî Omeriya ye, kurê min!
- Çiqasî dûrî Çalê ye?
- Tibabekî, kurê min... azanê derkevî rê, incex taştêya mîra-nî tu bigihiyê.

- Em biçin Kermêtê, pîrê?
- Na kurê min, ji Nisêbînê bi meşê em rojekê jî nagihijin Kermêtê!

- Waaaaevvv!
- Waaaaevvv ya!
- Na xwe, ji min re çîrokekê bibêje!
- Bila bibe êvar...
- Na na... niha!

Bêdilî xwe jî bûya, pîrê dev ji Çalê, berberiya gund; rabir-duya bi kuştin û terş û talan berdida û digot ka ez kîjan çîro-kê bibêjim ji berxikê xwe re?

Bi qasî ku dizanî her carê ez çîroka 'Pîrê û Dîko' dixwazim, ji qesta ev pirs ji min dikir, da ku çîroka 'Kêzê, kêzaxatûnê bi-bêje, lê min digot na, 'Dîko'!

Gava ku didît ez ji ser heftûheşta xwe nayê m xwarê, serê min li ser kaba xwe bi cih dikir, û dest bi çîrokê dikir:

Hebû... nebû...

Rehme li dê û bavê min û te bû.

Wextek ji wan wextan,

Rehm pahra hazir û guhdaran

Ne ya wî şeytankê bêvil-teşî

Ku li serê ban û xaniyan gava d'meşî

Pîçikên pîsî j' qûnê diweşî.....

û çîroka ‘Dîko dîko, dîkil axa” dest pê dikir...

Min ji vê çîrokê pir hez dikir.

Dîko, libek danê pîrê nikilandibû û xwaribû, pîrê jî lê dabû şûnik! Ev helwesta pîrê li tal’ê Dîko ketibû, dîko jî dabû ser rîyan, da li hev bicivîne leşkerê giran û bîne ser pîra du diran...

Dîko, bi dupîşk û mar û bangor ma çi netanî serê Pîrê!

Pîra min a reben...

Mîn jî gelek caran weke dîko lê dikir!

Soxî ew jî weke hemû bûnewerên mirin bi pahr û pişka wan ketî, bû çîrokek:

Hebû... nebû...

Qismet

Ev bû pahra me: Bibeze... Ha bibeze! Bi kû ve nebeziyam?
Min ne Stembol hişt, ne Bexda... ne Şam!

Lê... her ku min berê xwe da welatekî din, mîna ku nan û
ava min hew li ser vê axê be, dîsa li vê navçeya sînorûsînor
wezilayî, vegeyiam.

Ya min dişibiya vê gotinê:

Tu herî erş tu yê bê ser hêlikên reş...

Jixwe ez jî dihatim... Lê bi her hatinê re min çûyîneke din
bi xwe re dianî. Xasma ku li wan awirên nas rast nedihatim...
kurmikê çûyînê mêjiyê min tev dida, hestên min î temirî ve-
dipexirandin, û dilnên çûyîneke din radikirin ser pê:

- Tu bi xêr hatî... tu dîsa vegeyiyayî?

Her ku min ev pirsê têrtinaz dibihîst, hêrsê kerb radikir hê-
reşanê û min di dilê xwe de ev xeber di wan werdikir:

'Erê bêxwedîkino... erê ez vegeyiam. Dîsa hatim ser nan û
avên we. Dîsa hatim ku di ber diya we de razêm...'

Min kirasê xwe bikira sed tîş, ma neheq bûm!

Wan çi ji çûn û hatina min bû! Çima bêvilên xwe yî bême-
rês bi çûn û hatina min difirkandin?

Ez jî ji vê pirsê, pirsra 'tu dîsa vegeriya?' wisa sil dibûm, wi-
sa dikeribîm... ku hinekan negota dîn bûye, min ê ronîvro li
nava vê sûkê xwe zer bikira gewriya hinekan...

Lê hinek li mahneyekê bûn li vê navçeyê ku teriyekê bi te
ve bikin. Durûtî û paşgotinî, bibû hunera herî pêşketî, û wey-
nekî û welwelokî ketibû stûyê jinên reben. Hela ew li ser te-
nûrên xwe, li ber enîşkên deriyên xwe qajiqê gotgotê dicûtin;
lê çi bi van simbêl boqan hatibû?

Ya wan jî mîna ya jinên wan jî betalî bû:

Ji sipêdeyê ta banga eşa li qorzî û qewarên qahwexaneyan
çay li ser çayê, cixarê bi dû çixareyê de...

Weyy xweliya heft tenûran bi ser serê wan de bêjîng bikim!

Ne mêr in, beq in; beqên ji nava ava çemekî derketî. Ava çe-
mekî nikaribe rûyê beqê şil bike, tûkek dê şil bike? A dîn, tu
yê tif bikî rûyê kê û ne kê?

Bi vê kerbê ez jî li simbêlên xwe yî reş î qetranî hatim xeze-
bê. Dema min dan ber devê guzên, guzan mîna gisnê di erdê
de li kevir rast be, di tayinan de likumî.

Li ber mirêkê çendîn car diya min got, 'simbêlên te nestêle
ne, kurê min...' dîsa jî min guh nedayê... Paşê min têra xwe li
xwe yê di neynikê de nêrî! Erê ev ez bûm, lê ew ê simbêl Sim-
ko bi kû ve çûbû? Bîstikekê min xwe şiband golikekî beş. Bi
dû re mîna li meymûnekî binerim min li xwe nêrî. Dîna ku
min dît, eynik di nava tûkê de ma! Bi wê hêrsê min xwe avêt
sikakê, û min berê xwe da Sûka Qaçaxçiyân...

Tibabek çûbû di ser re ku pereyên pertalê li sûka Helebê bi
tutinê re min ser bi ser kiribû, li cem Mahsûmê Hopê bûn.
Min rast berê xwe da dikana wî. Danê êvarî bû. Diyarbekrî û
Licî ji vê dikanê diketin ya din. Ji xirepişka bi sûkê ketî, dixu-
ya ku îro sûk sûka morîk û ya pelên cixareyan e! Mahsûmê ku

dixwest di kêçê ne û pişta wê neêşîne, pêşî xwe da bi vir de wir de, bi dû re destê xwe avêt bêrika paş, hezar weraqeyê pêncî pêncî jimart û xist destê min. Mahsûmo bi dana pereyan re mîna minetekê li min bike, got, 'Li min binêr... bi namûs tu vê carê morikan neynê ez pertel nakirim!' Lê dema ku zîq li min nêrî û dît ku xweda simbêl bide, got, 'Ev çi ye law... devê te şibiyaye z...ka mirîşkê.'

Li ser vê gotinê, min jî heft nekir heşt, li pêş yên li dikanê rûniştî min gotiyê, 'Mirîşkên niha ji we dîkên qunde çêtir in law!' û min ji devê dikanê da rê...

Piştî ku sînor asê bû û her serê gavekê li ber têlan hidûd eskerêk çikandin, û panzerên ku fişekên keleşkofan di wan re naçin anîn kirin nahtorên nanê qaçaxçiyên, Liciyan serê hespan berdan; serokê qaçaxçiyên Brahîmê Hebîsî jî geza nanê xwe spart devê qemyonçiyên...

Ê min ê çi bikira? Semyanek piçûk di destê min de hebû. Ez jî rabûm bi yekî mihelmî re min berê xwe da Bexdayê.

Kê gotibe 'Şam şekir e, welat jê şêrîn tir e!' esseh Bexda nediyê, ku ev hêk kiriye. Bawer bikin heta vî 'emrî min bajarekî mîna Bexdayê li naverasteke weha pahn, weha bela wela... ne min dît, ne min bîna! Mala xwedî bi ser xwedî de bişewite; ne serî ye, ne binî... Bi meşê tu şeş heyvan nikarî biqedînî. Ku hima dibû êvar ji wir û wir dengê muzîkê bi ser bajêr diket. Stiranên ku dihatin gotin, xelkê li der mayî vedixwendin reqs û kêfê.

Reqsa van ereban ne reqs e; bi sûr ketin e. Nexasim jin... porê wan î reş î dirêj bi sing û beran re, singûber bi tehêl û kamaxan re mîna pelê çilo dilerizin. Her ku min li wan temaşe dikir dilînên min î mêraniyê radibûn pîkolê: Hemû li hev pêçayî, xişn û goşt-hestep! Bi roj, li dû mêrên xwe yî pirrjin î bi çefî û egal ji serê sûkê heta binê sûkê ji dikanekê derdiketin diketin ya din. Jinan eyn mîna niha wê gavê jî rûyên xwe bi

boyaxê diseyandin. Xwedê heye, esmerin hebûn; seglawî, kehêl... û mê. Jixwe ew ên di binê çarşefên reş de bejin taya rihanê, çav gulên reş... Xwedêyo, nêrînên hinekan dikir ku dil li min bixume. Min bêhemdî xwe stirana 'e'ynî' di ber xwe de digot:

- E'ynî ya e'ynnnnnîîî!

Karxezal dibêjin ya, eyn çavên wan! Çavên malxerabinan di nava spîka çav de evçend reş bûn... kil û reşahiyê spîtayî vediğerandin rengêî din!

Bawer bikin, li dû du çavin wisa, tu nemabû di sînore Lubnanê werbim!

Min ew li Bexdayê li Findeq Emel nas kir... Navê wê Nac'ya bû. Wexta ku ji min pirsî, 'inte kirdî?' û min bersiv dabûyê 'belê nî'am' bişiribû, adresa xwe dabû min û gotibû 'ku riya te bi Beyrûdê ket min bibîn, kirdî!'

Beyrûdê Parîsa herêmê bû wan deman. Wan deman dibêjim, wan demên berî şer. Berî ku Sûrî û Îsrail mîna du gurên sibatê dadin pêsîrên wê. Berî ku wê mal bi mal, tax bi tax ji hev veçirînin, ez li Şamê bûm. Min malê xwe firotibû dostê xwe Ebû Sîham û li mala wî dimam. Bi derbekê re Nac'ya ketibû bîra min. Min ji xwe re got, 'law... jin jî mal e, bi dû qismetê xwe de here. Ku tu bi ser Nac'ya ve bî, dana Xweda dê ew dan be.'

Êvarî piştî şîvê û çay û mirra, wexta ku min çîroka xwe ji Ebû Sîham re got ev li min veğerand: 'Exîîî... herroj di radyoyê de dibêjin wê şer derkevê... tu jî dibêjî ez ê biçim Beyrûdê...'

Min jê re got 'rizq û qismet e, Ebû Sîham. 'Emr digihe sihî... Te Nac'ya bidîta tu yê ji vî serî biçûya wî serî ê dinyayê!

Ebû Sîham, riha xwe yî têt-tayên spî firkand, û got, 'dil e exî!'

Piştî du rojên mêvantiyê min xatir ji Ebû Sîham û kebaniya

wî ya xweşdezgeh xwest û li ser qewîtiya Ebû Sîham li siyara şifirêkî nasê wî siwar bûm û ya Elleh, me berê xwe da Beyrûdê...

Bi rê de hew Nac'ya bû, mitala min. Suphanella... ji wexta ku navê vê ciwanikê hat bîra min û min navê wê lêvand, te yê bigota ev sed sal e ku min dil dayiyê. Wisa li min hatibû, zarokekî şîr e çawa bixwaze dade singên diya xwe, vêna dîtina Nac'yayê bibû pêt û ketibû hinavên min. Ma hew hinavên min... Leylana li ser rê dibû sûretê wê û min jî dida dû. Carekê min bêhemd ji yê sayiq re gotibû, 'bajo yaw...'

Destê êvarê bû dema ku em gihan sînore Lubnanê, Deriyê Icdydid Yabûs. Ez jî ji texsiyê daketim, lê yê sayik pasaporta min ji min xwest û berê xwe da odeya mişt şurte. Tivingên hemûyan serberjêr bi milê wan ve, destên wan li ser tetîkê bûn. Li hêla din ya sînore dê weledê xwe diavêt. Yê sayiq vegeriya û got, 'çûna me xeter e, li aliyê din bi hezaren mirov dixwazin derbasî Sûrî bibin!..'

Hêj gotina şifêr di devê wî de mîna ku xummîn bi ewran bikeve, teyareyên guhkerrker ji hêla Rojava de noqî erdê bûn. Bi gurmîniyê re erd çarmedor hejiya. Her kesî, hûr û gir bi serê xwe girtin, mîna kîroşka qertel bibîne di cihê xwe de temisîn! Pê re pê re mîna xwê bikeve agir, fişek li pey hev, pizotkî berê xwe dan hêla teyareyan.

Tirsê, sûretê Nac'ya li ber çavên min kir ezmanê Beyrûdê; ezmanekî bi toz û dixan...

Min di ber xwe de ji xwe re got, 'gû di qismetê te de be, wegere navçeya xwe!'

Bîhokê

Berî du rojan di dilê min de sed deriyên hêviyê, di destê min de valîzekî reşik î heta dev tije kinc, hatim vî bajarî. Seba çi bû ez jî nizamim; ji wê roja ku di pişt tîlên sînora re min tîr tîr lê nêrî û pê ve, di dilê xwe de min jî vî bajarî hez kir. Serê ewil hezkirina mîna ya zarokekî bîmanê, her ku çû mezin bû... û rojek hat li vî bajarê ku ez niha ne mîna kesekî biyan; weke yekî ku zaroktiya xwe li kolan û sîkên wî bihurandibe digirim, li ber deriyê hewşa xaniyekî min dil da bejn, çav, por û bîhna keçekê.

Bawer bikin kî di şûna min de bûya dil didayê. Yê ku gotiye “Çav dibîne dil dihevine!” na, ne ez im. Lê ez im; wê berêvarê bi vekirina deriyê dubaskî re yê ku ew dît: Kiras û xeftanê ku ji cawekî lerizok bi ser bejna dirêj î li hev de berdayî di rengê çavên wê yê binefşî de bû. Wan çavan, wan çavên binefşî di kerînekên xwe yî d’ bin xetê birhên nû rakirî de bi nêrîneke tîrî bi dilê min î reben re temenek jî kuştin?..

Bi min, dilê ewilîn hepsa heta hetayê ye. Çendî giran be jî

salên girtiyekî diqedin. Lê, yê dildarekî?..

Siddiqê Şikurlî yê di pêncî saliya xwe de bavê şeş xarxarokan, li tevî ku diran di dev de bi jimar mabûn, her ku mijar vedibû û peyv dihat li ser dil disekinî; mîna qalikê birînekê tu ji ser rakî, êşa dildariyeke d' kûrahiya dil de mayî, bi van du bêjeyên keserdêr di ruhê xwe de ji nû ve dimeyand:

- Axxx Sêvê...

Ya wî sêveke navê wê Sêvê bû.

Lê ya min!..

Wê berêvarê -hata ku sed bêr ax bavêjin ser çavê min jî ez ê wê kêlikê ji bîr nekim- ez jî ji xwe re li navekî d' ekla sêvê de geriyam.

Lê, kîjan nav mîna wî kiras û xeftanê li bejnê dê pê biketa? Kîjan kulîlkê dê ew bîhna emberî bi navê xwe re bidêranda bi ser min de? Na na; ne Zîn, ne Şîrîn, ne Leyla... min sed nevên ji hev xweştir û şîrîntir lê kir. Dawiya dawî bi dû navê 'Şima-mok'ê de bîhna ku bayê wê berêvarê ji nav dev û rû û biskên wê yên hinekirî ji min re bi destê xwe yî hevrişimî anîbû bîhna bîhokê anî bîra min, min jî navê wê ji cem xwe kir 'Bîhokê.'

Bîhokê!..

Diya min jî ji vî navî pirr hez kir.

Bi deriyê xwe re dilê xwe jî vekir ji bîhna bîhokê re ...

Dara tûyê tik û tenê mabû li wir. Wê bi kû ve biçûya... Axê sed rehên wê li noqa xwe pêçabû. Sed reh... Rehên hûr, gir, stûr... û hinên mûyî mûyî. Ax mifil mifil. Çend salî bû gelo dara tûyê? Wê bêhnkê, ji tirsê taya mirinê girtibû qirikê; 'emr ji bîr kir. Agir bû ev. Bi êgir re henek nedibû. Jê û bi wir de, di devê êgir de qirş û qal, pûş û pelax, kêzik û kurmik... Çîrkeçîrk dibihîst. Strîbeloq ji qamê de hildiweşiyan. Zimanê êgir sor dikir. Rebenên heshesûkan bi berên bi xwe ve giriyan, naliyan. Êgir hêsirên wan dialast, çavkên wan zik î ziwa dikir. Agir bû ev... Ne henek menek. Genek bi qurincên xwe, hîro tevî gulên bi xwe ve beriya bêhnkê bûbûn rijî. Di wê hînnê de, beqîkan xwe neavêtibûna ava cokê, kulî bi gurdki nereviyabûna, dibûn dohn û diman li erdê.

Minminîkek nefilitî wê kêlikê. Ne kêzikeke hecê, ne hespi-keke fatmayê. Gava ku agir dîtibûn, çelikên qitikê bi sê deng- gan gotibûn "Wey dayê!" Agir bû ev. Henek pê nedibû. Bi Cû- dî ve hilperikîbû. Gebar ew dîtibû. Çend qanan westiyabû li

Şîmal? Berêvarekê nebûbû kirasek? Qîzekê li xwe nekiribû li bircên Diyarbekirê?..

Vê bêhnkê, li daristanên Amazonê şewatê hê dom dikir. Û li vir, li pişt tîlên sînor, di navbera Qamişlokê û Nisêbînê de agirek bi bê re li dorê dileyist. Çirkeçîrkê vedilîst. Dû dibû telpek gilî, li hev difitilî difitilî... û ber bi jorê ve diçû.

Ew ê bi kû ve biçûya? Axê sed rehên wê li noqa xwe pêçabû. Ne ku neda xwe.

Dara tûyê vê kîlîkê hêsîrek bû. Bi dû peymanekê de, li wê beyabanê mabû.

Hingî navê Lozanê bihîstibû. Ji hingî ve, kesekî ne tûyeke wê xwaribû, ne jî kesekî gotibû "oxxyan" li binê siyê.

Tû hêsîrek bû niha. Û nikaribû bilivîya. Pêşî agir bi qurm ve hilkişîya, 'bi dû re girt şaxên nizm. Xilolîkên wê dişibîyan hêsîrên gundên me. Li vir, li pişt tîlên sînor, agirekî tûyek hişk kir. Esker li wê û li êgir meyzand. Ji pişt tîlan serê xwe lê hejand, û bi hêrs bi hêla tûyê de tû kir...

Havîn

Li Bakûr, bi taybet li berrî û deştên başûr î bakûr û bajaro-
Lkên berriyê; nexasim li der-dora El-Cezîre (ereban ev he-
rêm wisa bi nav kirine) havîn, demsaleke dogehî ye.

Navrojê; wê gava herdu leqên saetê digihin hev û li ser hev
siwar dibin, du bajar pê re pê re kerr dibin. Roj demê dike hê-
sîr, dem jî der û dorê. Bi mirovan re deng ji çivîkên beytik ji
dibile. Ê erd mîna tirafê disincire, dikizire... Roj li jor û li jêr
gilokek agir e êdî. Ne pûrta serî dihêle, ne pelçimên bi daran
ve! Zeman tê ku bibeece. Ji nişkê de derî tên daran. Ê pace bi
herdu baskan tene girtin! Bi vî terhî, êrîşa tîrêjên rojê, bê ta-
lan vedigerin ji devê deriyan. Yên ku bawesînkên wan nebin,
“Xwedêyo” dibêjin “em bi kû de herin!”

Wê bi kû de herin?

Di binê sifirneyên xaniyan de çivîk jî bêçar in! Yên ku bi lûs
nebûbîn di bin siyekê de, dikevin helke-helkê! Tu bibînî, zi-
mankê wan bostekê der tê, û cavikên wan î hûrik bi nikulan
re bêhemd dikutkutin!

Çivîk...

Her cîranê me man!

Ji savarê me xwarin, garisê me tiktikandin. Em bi kû ve çû-
bin dane pey me. Em terikîbin ew jî bi me re nefî bûne!

Havîn jî gwîneke nefiyê ye. Em ê bi kû de herin... Gund va-
la kirine, Zozan qedexe. Hewa çiyê niha bêhn-binefsî ye. Lê,
ya berriyê?!

Niha, bêhna barûda pozxirrêm negirtiba devê şikeft û ber-
qefan, venedabûya li pelên dara berûyê. Niha... li tev ya miri-
nê û tirsê û xofê û sawê nebûya, û negeriya li gelî û newalan...
havînek bû, dihat diçû!

Wê bêhnikê wê jî çiya anî bîra xwe.

Bi wê exteyariyê, li tevî wan qidimên şikestî, çiya ji bo wê
bîstikek rê bû.

Havîna duyemîn bû. Çiya bi germiya şer, berrî bi havîna
xwe germ bû. Li cem qîza xwe dima. Di ber xwe de keserek
veda, û ji xwe pirsî:

- Fatê, tu û germa vê Qoserê?..

Du çivîk

Li ser darên ziyaretê gundê Kurima du çivîk man. Hêlîna Lwan di binê sifirneya xaniyê bêkes de, bi derî û paceyên bêcam re dibû kizûr. Şûr li mêlaka herdu çivîkan biketa, xwîn na; wê êş biherikiya. Lê ne zar bû ne ziman! Berî çar rojan qafilê hêkên xwe şikandibûn: Bi çavikin reşikî, nikulên wan pembikî, bêperî; çar çêlikên şilf î tazî bûn... Bi wan çavikên korik dinyaya gewrik dibûn. Hêlîneke wan hebû, û bi dê û bav bûn. Wê rojê ji şabûnê nikilên her çaran neçû ser hev. Lê niha?... Hêlînek li tevî çar çêlikan bi xênî re di êgir de dima! Û agir her ku diçû, gurtir dibû. Ne perî hebûn bi wan ve, ne ling, ne qidûmê revê. Çar çêlik. Çar çêlikên çar rojî. Ji çar çêlikan dudu bo nebin rijî, ji binê sifirneyê serserîkî hatin xwarê. Dûduyê mayî, pêşî ji dixanê fetisîn, paşê qemirîn li tevî pûş û beşt û mirdiyaqan. Dê û bavê wan li ser darê, welê behitî man. Ji hêsrên wan şaxê dara ku li serê, mîna tavek baran lê kiribe, şil bû. Ev bûyer di nava nîvsaetekê de bû. Li ser darê, çivîka mê li hevalê xwe nêrî û bi dengêkî hewarî got:

- Li min malxerabê?!

Darên Ziyareta Kurima darinin berû û kevnare ne. Ji jêra gund, mîna ku ewrin kevnê di ser gund re nerme nerme tevbigerin, dixuyin. Di derbarê ziyaretê de rîwayetin ecêb di guhê xelkê de dixulxulîn. Ji hinan ve, star û bextê gund bûn ev dar. Ji berûyan pê ve, qirşê darekê jî nediket tifika tu malan. Hew; melayê camiyê yekcaran heta ku diçû ber himbêzê qirş û darên ku ji şax û gûliyan ji ber xwe ve ketî, didan hev û dibir malê. Xelkê tembî li zarokan dikirin:

'Nebe nebe hûn jî darên ziyaretê bînin... Ew mela ye... pê ve nade!'

Ew dar, ew ziyaret û goristana dêrîn wextekî din jî bûbûn şahidê şer û şewtê. Dibêjin axayê Omeriya ê wê wextê, bi peya û pêgirtiyê xwe ve li peşiyê, bi dû wan de hêzên hikumetê, digirin ser Kurima. Qesra Eliyê Ehmed mîna şembelîkên qesayê sik î spî, di bin tîrêjên rojê de ji singoyên devê kemaliyan bêhtir diçurist! Vê spehîtiyê li dilê serbazê leşker dabû ku, behnekê bêbiryar mabû, û di ber xwe de gotibû:

- Ez ê vê delaliyê çawa bidim ber devê topan!

Serbaz bi dengê axê re hilçeniya bû.

- Ehmedê pismaaam... îro roja kê ye?!

Eliyê Ehmed bi dû şerê Kurima de bû lehengê stiranên dengbêjan. Eşîra dubend jî bi dû vê bûyerê de di rojekê de bû tûjahiya devê du şûran. Û dijminahî dijminahî bû. Birayan bira, pismaman pismam kuştin...

Ji Alayên Hemîdî heta bigihe îro bi navê caş, cerdevan û sîxuriyê, osmaniyan û komarê li ser vê xakê bi destê kurdan pirr dirrî çinîn. Çend bavik, çend eşîr dijminê hev man! Çivîkên li ser darê nikarîbûn bifiriyana bi hêla Çalê de: Beriya çend rojan heta bi gumgumokan pê hesiyabûn ku Çalî; hûr û gir, çi mirov çi lawir terîkîbûn ber bi hêl û riyên ne diyar ve...

Çivîkan careke din li hev nêrîn.

Çivîkan bi çavên serên xwe ditîn:

Kesên ku ji der-dora gund ber bi trembêlên li bestê sekînî
ve dibeziyan, kincê wan ji yek cawî; keskekî xeriqî bû!

Sêhezarûheft

Niha, zarokin raperîkîbûna guliyên min. Ji berûyên min bixwarîna, bileyistina li ber siya min.

Min çiqasî bêriya wan kiriye! Mizir bûn, şûm bûn. Çav bi şellêq, difn bi liçik bûn. Dîsa jî xweşik bûn.

Porkê hinekan mîna berûyên bi min ve, zerik bûn. Delaliyên ber dilê dê û bavên xwe, niha li kû ne?..

Mîna min bi tenê ne?

Têr in, xwas in, birçî ne?

Bi çavgirtînkê dileyizin, gelo? Mezin bûne niha, niha leyistik ji bîr kirine. Dîlanê, niha jinek e. Serdaro esseh bûye xortekî qeta!

Hê wê gavê, çaxê ku gûnd şên û ava bû, pêşenîka xwe mîna ku çêlekê bialasta, şahîk dîkir. Mizir mizir li Fatimê dinêrî. Min didît: Serê xwe ji şibaka aliyê bareş derdixist, bi hêla kaniyê de dimeyzand... dimeyzand. Fatimê jî xwe bi avê disêvixand! Heta ku diya wê negotiba 'waaa Fatiiim!' av bi cêr dadikir.

Mebêjin dareke berû... û ev hizir!

Gund ava bûbû nebûbû, li wê raserê, li wî cihê asê, şîn hatibû. Ji kalê herî kal ê li gûnd bitementir bû. Ji ber ku di xir-rêm de bû, keysa êzingkeran jî lê nedihat. Bekirê Ehmedo ro-jekê li dora wê çû û hat û got, 'Çar bar êzing di wê mîratê de hene!' Lê, nekarîbû bibiriya. Bêriya ku Bekiro wê rade çavên xwe, bizininan çav berdabûnê. Bizineke reş î reş, mîna ku di-lê kerê bibije kelbeş, li dora wê çûbû û hatibû.

Wê gavê hê devî bû. Derxeke cik î ciwan! Bizina bînefs, bi çil çilî, devê xwe bi stûyê xwe re dirêjî katekê kiribû. Bi dirêj-kirinê re bizina min û te ji tahtê hatibû xwar. Ji vê bûyerê bi şûn de gûndiyan, gotibûn ev dar ziyaret e! Êdi kesekî tengî ne-da. Û Bekiro jî, çar ker di ber de gava ku ji bajêr tê, bi rê de luqma nanê firnê û helawa Mêrdînê di gewriyê de dimîne!

Di şûntaziyê de gûndiyên cîran, gotibûn 'Rehma Xweda lê be! Daran heyfa xwe jê hiland!'

Rojê, li ber ava, êvara meha payîzê dibeevand.

Sê sal tê hebû; dara berû ji wê raserê li gundê kaviîl dimeyî-zand: Pisîkek, kuçîkek nedidît!

Mirîşkek, dîkek nedît! Şaxekê, mîna ku bibêje ka bizina hît? keribî, duwazde berû ji berê xwe dawêşand! Her berûyek bi deverekê de pengizîn! Kodê hinina ji berûyan filitîn! Stewi-ya bûn. Zer bûbûn. Masûr ketibûn qaşilê hinekan. Kodekê ji wan li erdê, got; "Xaltiya Fatê her sal em dikirin ceft!"

Li erdê ji kodeke din ev deng hat:

- Tiiye! Tû ê çawa nebî ceft! Jimara gûndên kaviîl bûye sê-hezarûheft!

Şermola

Li rojavayê vê navçeyê dikeve; vê navçeya havînê bi toz û tirabêlk, zivistanê her kolan heta çogê bi herrî û teqan!

Yê ku bixwaze bigrî, her pencşem berî ku roj di hingoriyê werbe, derdawên xwe hildide û bi lez berê xwe dide vî girê girî. Navekî vî girî yê din jî Şermola ye! Malbata ku miriyek veneşartibe li hafa vî hima hima tune. Ji bilî çend malên fille, nişteciyên vê navçeyê tev Serxetî ne, Serxeta ku çiyayên wê ji her keviya vê beriya rip î rast ve dixuyin...

Her ku bêriya gundê xwe dikin, -exlebe navsereyên mîna diya min- destê xwe di binê çengên xwe de dikin du girêk, û heta ku çavên wan biqerime li çiyân, li çiyayên ku ji dûr ve serê wan digihe telpê ewran, dinêrin.

Jixwe havînan... Her şev ji ser dikên hewşên xwe, ji serê banê xwe yên axî, çavên xwe dixin nava çavên Mêrdîna ku ji dûr ve stêr stêr diçurise, û mîna ku hilmên mişt li cixareya ji tûtina Xursê bidin, axînekê dikêşin yekê berdidin, û pê re pêsîrên çîroka serboriya xwe ji xwe re, ji keç û kûr û neviyên xwe re vedikin...

Diya min çil sal berê, li dû pismamê xwe di vî sînorî werdi-be.

Ne bi tu, Xweda min dide. Navê kalê min li min dikin: Mihemed!

Kalê min piştî ku wan efû dike û bext jî dide bavê min î kurmamê xwe, ew dîsa jî venagere Gola Omeriya; li vê navçeyê bi cîh dibe...

Dema ku diya min xistin binê axa vî girê ax-arî, mifil mifilî, ez xwediyê du zarokan bûm.

Min jî bêdiliya diya xwe nekiribû; ji Serxetê qîza xalê xwe Nûrî anîbû bi qaçaxî. Lê birayê min, Xelilê ifara dê û bavê min. Ji ber çîrokên diya min, bi ser piya ketibû neketibû dil dabû çîyan...

Rojeke weke vê pencşemê ji ber çavên me nebedî bibû. Pencşemek di navê re bihûrî nebihûrî diya min emir dabû haziran. Piştî du mehan em pê hesiyabûn ku Xelîl gihaye yara xwe ya li Cûdiyê miradan.

Bist sal weke ava coyeke serberjêr, herîkîn û çûn.

Piştî bist salan, bist salên li xeribiyê hisreta dîtîne, bihna axê bi berstûka min girt û ez bi dû xwe de rakişandim û ez anîm anîm li ber vî girî sekinandim...

Gorna diya min weke gelek gornan bi erdê ve bûye yek-san...

Li ber kêla serê wê ya mîna kofiya wê xwarbûyî li qelavîska rûdinim, fatîheyekê li wê û miriyên Şermola bela dikim, û dibêjim, 'çîrokên te kirin ku Xelîlê te bi dû yara xwe ya li çîyan bikeve ...ew çû, bi ser miradê xwe ve bû; lê nizamim bê gorna wî li kû ye dayê, da fatîheyekê bixwînim li dû!..'

Diranekî kurmî

Aramê Dikran, Gerapêtê Xaçô, Ûsivê File... Navê Gerapêt û Aram her kesî bihîstiye, lê yê Ûsiv?

Ûsiv li Nisêbînê dijiya, lê nizanim li kû mir, tirba wî li kû ye!

Soxî, Ûsiv jî ji milyon gorî û miriyên di paxila vê xakê de dildar dildar razayî, bila miriyekî bê gorn û bê kêl be!

Me çi bûha di saxan daye, ku em di miriyan bidin?

Dîsa jî peyva peşyan e, gotine, 'ga dimre çerm dimîne, mêr dimre nav dimîne.'

Navekî wan jî hebû helbet, li ser zimanê me, di stiranên me de...

Me geh ew kirin filehê xwe, geh bûn kirîvên me.

Bi dû re, bi fermanekê re navê wan bû 'yên ku ketin ber qeflê!'

'Yên ku ketin ber qeflê'; piştî wan li me berê wan li rûyê dîrokê, heyveke nîsanê di wê hîna ku xec li zeviyên rûkeskîn ta ta bi bê re şa dibûn û sor sor dibişîrîn, lûleyên tivingên ça-

pilî di nava herdu polê wan de; zarokatiya xwe, heza xwe, dilê xwe li dû xwe hiştin û çûn...

Helbet hinek filitîn!

Yên ku filitîn ji ber 'qeflê' ji ber devê dasê; mîna ku mirîşkên me bin, me ew kirin 'filehên xwe!'

Ûsivê ji filehên ji ber 'qeflê' û devê dasê filitî, mîna me bi dû re, xwe li vê navçeya warê spîndarên bejinzirav girtibû, an ji bav û kalan de weke 'geyayê li ser koka xwe', li vir şîn hatibû?

Tiştê ku ez zanim, bi pirsekê em bi ser dikana Ûsivê file ve bibûn.

Zarokekî tatlîcî destê xwe ber bi deriyekî heşînik ve kiribû û gotibû, 'e'mmo, ew deriyê şîn re biçin jor.'

Hê di pêlikên derenceyê de bîhneke xerîb, bîhneke ku dişi-biya bîhna nanê derzîgirtî, xwe li dev û rûyê me dabû.

Apê min ê ku ji êvara xwe de ne dûyê çixareyê, ne jî pembûyê bi lawento ji êşa diranê wî çimek danexistibû, dema ku Ûsivê file ê berdilka spî li ber û di destê wî yê rastê de pensesekî nikil-dirêj dît, li bavê min vegeriya û got, 'kekê... mîna ku êşa wî daketiye, ha...'

Bavê min di ber xwe de bişirîbû. Pêşî li apê min, bi dû re li Ûsivê file nerîbû û gotibû, 'bira, dermanê diranê kurmî, rakirin e!'

Rakirin... hem jî ji erqê binî de:

Diranekî kurmî bû Hirant jî!

Diranekî kurmî, di devê komarê de!

Dîrêj an jî kurt, her jiyîn li dev xwediyê xwe xwediyê xwe
û çîrokekê ye.

Dîkekî min hebû ku her sihar bi hilatina spêdeyê re li
hewşê dikir qûqû... qûûû, û pîreke min, ku her êvar ji
serboriya xwe ya têr karesat qetek jê bi çîrokî vedigot!
Her ku min li çîroka pîrê guh didêra, li bendî bûm ku ne
çîroka xwe, çîroka Dîko vebêje ji min re...

Lê wê; heçku bixwaze min jî bike şîrîkê serboriyên xwe,
hercar guhkê buxçika êşa xwe bi vê peyvê vedikir: Xwedê
heqê me nehêle, kurrê min...

Ji ber heq û neheqiyê bû gelo, min ji çîroka Dîko û Pîrê
hez dikir?

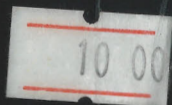
Di herdu çîrokên gelerî de jî -Dîko û Pîrê, Şengê û Pengê-
tolwergirtin hebû, û di herdu çîrokan de jî yên neheq:
Gur û pîrê di dawiya çîrokê de bi ser 'heqê' xwe ve dibûn...
Soxî; piştî zarokatiyeke tiştîşî û jiyanêke zîvar zîvarî, di ber
şairiya xwe ya kulek re ez jî bi ser çîroka xwe ve bûm:
Hinekî bîranîn, hînekî çîrok...

www.avestakitap.com

ISBN 978-605-5585-12-9

9 786055 585129

avesta